

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**  
**Кафедра романської та новогрецької філології та перекладу**

**Кваліфікаційна робота магістра на тему:**  
**«СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ ОФІЦІЙНО ДІЛОВОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ З**  
**ІСПАНСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ»**

*Допущено до захисту*  
«\_\_\_» \_\_\_\_\_ 2022 року

Студентки групи МЗмлі 01-21  
факультету романської філології і перекладу  
освітньо-професійної програми  
Сучасні лінгвістичні і перекладознавчі студії  
та міжкультурна комунікація (іспанська мова  
і друга іноземна мова)  
за спеціальністю 035 Філологія  
**Сікорської Вікторії Володимирівни**

*Завідувач кафедри*  
*Романської та новогрецької*  
*філології та перекладу*  
**Філоненко Наталія Георгіївна**  
\_\_\_\_\_  
*(підпис)*

Науковий керівник:  
Доктор філологічних наук, професор  
**Корбозерова Ніна Миколаївна**  
*(науковий ступінь, вчене звання, імя,*  
*прізвище)*

Чотирибальна шкала \_\_\_\_\_  
Кількість балів \_\_\_\_\_  
Оцінка ЄКТС \_\_\_\_\_

**КИЇВ – 2022**

## ЗМІСТ

<b>ВСТУП</b> .....	3
<b>РОЗДІЛ 1. АНАЛІЗ СПЕЦИФІКИ ПЕРЕКЛАДУ ОФІЦІЙНОЇ ДІЛОВОЇ МОВИ</b> .....	6
1.1. Поняття та особливості офіційної ділової мови.....	6
1.2. Основні принципи правової лінгвістики.....	15
1.3. Основні принципи перекладу текстів офіційно-ділового стилю.....	30
<b>Висновки до розділу 1</b> .....	43
<b>РОЗДІЛ 2. ПРОБЛЕМА СПЕЦИФІКИ ПЕРЕКЛАДУ ОФІЦІЙНОЇ ДІЛОВОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ З ІСПАНСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ</b> .....	45
2.1. Специфіка перекладу у сфері професійної комунікації юридичних текстів .....	45
2.2. Методи та особливості перекладу юридичної термінології з іспанської мови на українську.....	43
2.3. Граматичні особливості іспанських міжнародних документів в аспекті перекладу.....	50
<b>Висновки до розділу 2</b> .....	72
<b>ВИСНОВКИ</b> .....	74
<b>СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ</b> .....	77

## ВСТУП

**Актуальність роботи.** Сучасні тенденції розвитку соціуму засвідчують, що найбільший запит в адміністративно-управлінській освітній сфері мають фахівці, які не тільки відзначаються високим професіоналізмом, але й володіють належним ступенем мовно-мовленнєвої вправності, умінням правильно послуговуватися мовними нормами сучасної української літературної мови. Основні функції мови (комунікативна, пізнавальна, регулювальна, інформативна, образотворча) реалізуються в стильовій її системі залежно від сфери комунікації, а саме в художньому, публіцистичному, науковому, конфесійному, розмовно-побутовому, офіційно-діловому стилях мови і мовлення. Офіційно-ділову комунікацію, і в освітній адміністративно-управлінській сфері спілкування зокрема, нині забезпечує один із функціональних різновидів сучасної української літературної мови – офіційно-діловий стиль.

В даний час в епоху науково-технічного прогресу офіційно-ділова мова відіграє все більш важливу роль у житті людини: обмін інформацією, ділове листування між підприємствами та установами, професійні контакти фахівців різних країн стали невід'ємною ланкою у виробничій, політичній, науковій та соціально-культурній діяльності.

Офіційно-діловий стиль — це мова офіційного та ділового спілкування, мова, якою пишуться офіційні та ділові документи: різноманітні державні акти, закони, постанови, укази, юридичні документи, угоди, заяви, офіційні прохання, ділові листи тощо.

Тут важливо, як висловити думку, так і відібрати ті мовні засоби, які необхідні у сфері мовного спілкування. Спілкування у сфері правових відносин покликане здійснювати основні функції права. Право — це вираження волі панівного класу, покликане регулювати відносини між людьми, установами, країнами (міжнародне право), між громадянами і державою.

Останнім часом особливості офіційно-ділового стилю розглянуто в змісті нормативної навчальної дисципліни для студентів вищих навчальних закладів – українській мові за професійним спрямуванням чи/або культурі професійного спілкування, культурі фахового мовлення (Шевчук С.В., Клименко І.В., Сергійчук З.О., Цілина М.М., Мацюк З.О., Станкевич Н.І., Симоненко Т.В., Чорновол Г.В., Руденко Н.П., Берестенко О.Г., Бабич Н.Д. та інші).

**Мета роботи.** Дослідити специфіку перекладу офіційної ділової документації з іспанської мови на українську.

**Завдання:**

1. Розглянути поняття та особливості офіційної ділової мови.
2. Охарактеризувати основні принципи правової лінгвістики.
3. Проаналізувати основні принципи перекладу текстів офіційно-ділового стилю.
4. Дослідити проблему специфіки перекладу офіційної ділової документації з іспанської мови на українську.

**Об'єкт дослідження** – офіційна ділова документація.

**Предмет дослідження** – специфіка перекладу офіційної ділової документації з іспанської мови на українську.

**Теоретичне значення** дипломної роботи полягає в уточненні офіційно-ділової документації, а також способів та прийомів перекладу іспанських текстів офіційно-ділового спрямування відповідно до комунікативної ситуації.

**Практичне значення.** Результати дослідження можуть бути корисними у практичній роботі з проблематики офіційно-ділового перекладу, а також можуть застосовуватися під час навчання майбутніх фахівців філологів іспаномовному перекладу на українську.

**Структура роботи.** Дипломна робота складається зі вступу, двох розділів, висновку, списку використаних джерел. Текст роботи представлений на 71 сторінках, включає 0 графіків, 0 таблиць, 0 рисунків, 5 сторінок списків джерел.

**Апробація:** Публікації – «Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики» : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка / головний ред. Н. М. Корбозерова. – (2002–2022). – К. : Юстон, 2022. – Вип. 41. – 188 с. – Бібліограф. в кінці ст.

Сікорська В.В. Основні принципи перекладу текстів офіційно-ділового стилю// Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики: Зб.наук.пр./Гол. ред. Н.М.Корбозерова. К.: КНУІТШ, 2022. № 41. С.158-163.

## РОЗДІЛ 1.

# АНАЛІЗ СПЕЦИФІКИ ПЕРЕКЛАДУ ОФІЦІЙНОЇ ДІЛОВОЇ МОВИ

### 1.1. Поняття та особливості офіційної ділової мови

У системі професійної перекладацької діяльності реалізація офіційно-ділового стилю залежить від видів професійної комунікації: між освітньою установою та освітнім середовищем, інституціями, з якими установа тісно співпрацює, яким підпорядковується; міжрівневі комунікації – ієрархічне спілкування між співробітниками, спрямоване на формування почуття відповідальності за справу, єдності у виконанні спільної мети діяльності освітньої установи [35, с.149].

Основні завдання ієрархічної комунікації у вищих навчальних закладах – додержання правил внутрішнього розпорядку, збереження стабільності, належна організація навчально-виховного процесу, керованість діяльністю освітнього закладу відповідно до чинного законодавства та комунікативного етикету.

У межах ієрархічної комунікації треба виокремити такі її види, як взаємодія між структурними підрозділами (відділами), між співробітниками, викладачами і студентами, між керівниками і підлеглими, між керівником і колективом. Зазначимо, що література з комунікативної лінгвістики, інтернет джерела виокремлюють за формою реалізації такі комунікації: дигітальні – закодованість комунікативної інформації через символи (шрифти, цифри); аналогові – безсловесна комунікація, що реалізується через жести, міміку, дотики, предмети, зображення тощо [27, с.135].

Такі форми комунікації і їх поєднання особливо характерні для офіційно-ділового стилю, оскільки його інформація, відображена в певних жанрах, потребує декодування, точності. А комунікація – це гра за чіткими офіційно-діловими правилами, в основу яких покладено: адресність (офіційно-

діловий документ незалежно від його укладача має адресність інформації); повторюваність ситуацій, процесів, фактів тощо, що обумовлює функціонування одних і тих мовних засобів, мовленнєвих жанрів; стабільність, тематичне обмеження кола жанрового діапазону офіційно-ділових документів, що окреслюється метою, основними завданнями діяльності освітньої установи; офіційність: учасниками управлінської діяльності й комунікації є дорадчі, виконавчі, керівні органи, посадові особи, працівники, а стосунки між ними врегульовуються офіційними правовими нормами.

З огляду на це більшість науковців, зазначаючи сферу використання й основне призначення офіційно-ділового стилю (Бабич Н.Д., Мацько Л.І., Пономарів О.Д., Дудик П.С. та інші), наголошують на його стандартизованості, узагальненості, показовості, нейтральності викладу, регламентованості, що зумовлено широким спектром функціонування.

У лінгвістичних джерелах виокремлюють такі функціональні підстили офіційно-ділового стилю і їх жанровий діапазон [8, с.93]:

- дипломатичний підстиль – використовується у сфері міждержавних офіційно-ділових стосунків, у галузі економіки, політики, культури, освіти (жанри: пакт, протокол, протокол про наміри, звернення (ноти), конвенція, декларація, комюніке (повідомлення), заява, ультиматум, угода);
- законодавчий функціональний підстиль – ним послуговуються в законотворчій сфері, регламентує та урегульовує офіційно-ділові стосунки між державою і приватними особами, між приватними особами, між державними інституціями і приватними установами, приватними особами, між державою та службовими особами (жанри: закони, укази, постанови, статuti, нормативні акти, сертифікати, ліцензії, дозволи тощо);
- юридичний підстиль – функціонує в юриспруденції, регламентує правові та конфліктні відносини між державою та підприємствами

й організаціями всіх форм власності; між підприємствами, організаціями та установами, між державою та приватними особами; між підприємствами, організаціями, установами всіх форм власності та приватними особами; між приватними особами (жанри: акт, вирок, заява, протокол, постанова про арешт, обшук, припис, звинувачувальний висновок тощо);

- адміністративно-канцелярський (управлінський) підстиль – функціонує у виробничо-професійній сфері, правових відносинах та діловодстві; урегульовує й регламентує службові відносини між організаціями, підприємствами одного (різного) підпорядкування; між структурними підрозділами одного підпорядкування; між приватною особою та державною чи приватною установою, закладом; приватні стосунки між окремими особами, громадянами (жанри: наказ, розпорядження, резолюція, статут, штатний розпис, платіжне доручення, розрахунковий рахунок, розклад, рішення, протокол, угода, договір, контракт, акт, доручення, довідка, звіт, листи.

Треба зазначити, що освітня сфера діяльності сьогодні послуговується майже всіма жанрами зазначених підстилів. Діловий стиль української мови сьогодні, слушно зауважує Н.Д. Бабич, переживає своєрідну реанімацію, адже донедавна про українську дипломатичну, правничу мову говорили хіба що в історичному або локальному аспектах [4, с. 15].

Першопчатки українського офіційно-ділового мовлення нині потребують окремого дослідження. Звісно, що цей стиль є одним із найдавніших функціональних різновидів мови, оскільки був покликаний здебільшого урегульовувати правові відносини між державами. Відповідно вважався міждержавним. Угоди, договори, грамоти, що уклалися, вимагали єдиного оформлення: розміщення на матеріалі для письма; реквізитів. Аналіз розвитку й становлення української літературної мови та її правопису дає змогу дещо хронологізувати історію зародження стилю.



Так, Д. Данильчук пише: «...вже в середині IX ст. (до початку діяльності Кирила і Мефодія й за 130 років до хрещення Русі Володимиром) між Руссю та Візантією уклалися договори двома мовами (перша угода – 860 р.), до того ж на Русі вже існувала практика писаних заповітів, княжих грамот послам і купцям та інші форми розвиненої ділової писемності» [9, с.32].

Елементи офіційно-ділового стилю дослідники фіксують із часів існування актової писемності. Л. Галузинська, Т. Гриценко, Л. Кравець, Л. Мацько зазначають, що зародження ділового стилю, деякі його елементи виявлено в пам'ятках періоду Київської Русі.

Цікавими з цього погляду є «Руська Правда», «Повість минулих літ», уривки з яких є наближеними до ділового письма. Це простежується і в переліку племен, якими володів Олег (885 р.), і в переліку племен, узятих у полон Ігорем (944 р.), і в описі оброків, даней, ловищ, погостів, установлених Ольгою. Київські князі в 907, 911, 944, 971 роках уклали договори з іншими державами давньоукраїнською мовою [9, с.35].

Нині це найдавніші пам'ятки-зразки юридично-ділової писемності. Історія української мови як державної з кінця XI ст. пов'язується з діловою мовою – мовою офіційного листування, літописання, судочинства, законодавства.

З огляду на це є підстави стверджувати, що виникнення стилю співвідноситься з формуванням поняття «ділова мова». Передумовою становлення офіційно-ділового стилю є мова усного і писемного ділового спілкування [35, с.78]. Одним із перших відомих зразків писемної мови ділового спілкування є грамота. Нині – це офіційний письмовий акт правового значення, документ, що свідчить або встановлює що-небудь. Як бачимо, словники узагальнюють семантику лексеми *грамота* й дають змогу розглядати діловий стиль як лексичну одиницю, що може аналізуватися в парадигматичному аспекті. За ознакою ступеня узагальнення в лексико-семантичному полі на позначення текстів різних жанрів, і ділових зокрема, виділяють поняття *грамота* у власний семантичний обсяг включає обсяг

інших співвідносних понять: грамота – лист, заява, розпорядження, акт, положення, довідка, подяка тощо. І до такого висновку спонукають не лише словникові статті, а сама історія становлення цих документів, де грамота посідає місце гіпероніма (родового слова).

Сьогодні в освітній сфері діяльності *грамота* функціонує здебільшого як заохочувальний документ із притаманними йому реквізитами, нормами укладання. У навчально-методичних джерелах грамота не розглядається, відтак потребує аналізу й лінгвістичного дослідження. З XVIII ст. під впливом російського справочинства провідним розпорядчим документом стає указ, хоча поширеними є і такі директивнорозпорядчі документи, як «лист», «ордер», «інструкція», «резолюція», «наказ».

Нині лексема *указ* у діловому мовленні вживається в значенні «Постанова, розпорядження найвищого органу влади або глави держави, що має силу закону» [6, с. 1290]. Такі постанови КМУ, як «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 12 листопада 1997 року №1260 «Про документи про освіту та вчені звання», «Про економію державних коштів та недопущення втрат бюджету» від 01.03.2014 року №65, «Про внесення змін до Порядку ліцензування з надання освітніх послуг» від 5 квітня 2014 року №233 та інші, що регулюють діяльність ЗВО за різними напрямками, потребують не лише виконання, а й лінгвостилістичного аналізу. Наказ як розпорядчий документ з'являється в побуті, а згодом і в суспільно-політичній сфері (пор. «прикази» Ханенка в економії і «прикази» Київського магістрату). У XVIII столітті з'являється і розвивається процесуально-юридична, канцелярська документація.

В освітній сфері діяльності сьогодення наказові жанри домінують, йдеться передусім про накази з питань основної діяльності закладів освіти (із загальних питань) та накази про особовий склад. Їх укладанню, аналізу й приділяється увага в навчальній літературі з фахового професійного мовлення. Однак такі накази, як «Про затвердження Плану дій щодо вдосконалення викладання дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням) у

вищих навчальних закладах» від 17.04.2009 №341; «Про затвердження програм навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» від 21.12.2009 №1150 та інші, що безпосередньо регулюють організацію освітньої сфери діяльності, зокрема навчального процесу.

А саме такі накази потребують не лише мовно-стилістичного аналізу, але й лінгвокогнітивного, що передбачає характеристику мовно-мовленнєвої моделі майбутнього спеціаліста, забезпечення комунікативно-діяльнісних потреб. Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова [8, с.93].

З цього ж періоду говоримо про початок формування офіційно-ділового стилю сучасної української літературної мови – мови ділового (усного і писемного) спілкування ХХ століття. Відповідно до досліджень Н. Ботвиної, Л. Галузинської в історії функціонування офіційно-ділового стилю ХХ століття доцільно виділяти три періоди розвитку [21, с.175]:

- 1) 20 – 30-ті рр.;
- 2) 40– 80-ті рр.; 3) 90-ті рр.

Перший період пов'язаний із політикою українізації – упровадженням української мови в усі сфери суспільного життя. У цей час виходять друком словники В. Підмогильного та Є. Плужника «Фразеологія ділової мови»; «Практичний російсько-український словник ділової мови (конторської та рахівничої)» за ред. М. Гладкого та К. Туркала; «Словник ділової мови (термінологія та фразеологія)» М. Дорошенка, М. Станіславського. Ці видання виконували функцію мовних порадників.

Треба зазначити, що у 20-30-ті роки починає окреслюватися книжна мова, яка, на думку проф. О. Синявського, «вступає в нову фазу буття; стає живою мовою інтелігенції, мовою школи, науки, державних і громадських установ»[12, с.6]. У передмові до першого з названих словників зазначалося: «Радянський службовець безсилий проти «мовних штампів» звиклої російської мови, не маючи під рукою не тільки остаточної ділової фразеології, а навіть того матеріалу, який формує нормативну відповідь» [5, с. 44].

Стало необхідним введення до програм навчальних закладів дисциплін, спрямованих на вивчення правил оформлення службових паперів. Перегляд навчальних планів відбувся в 40-х роках, проте стосувався лише шкіл з українською мовою навчання [5, с.79].

Про окремий функціональний різновид української літературної мови, що обслуговує офіційно-ділову сферу суспільного життя, говорять у 50 – 60-х роках ХХ ст. Саме у цей період публікуються посібники та підручники, орієнтовані на побудову курсу стилістики національної мови, сучасної української літературної мови (А.П. Коваль «Практична стилістика сучасної української мови» (К., 1960), І.Г. Чередниченко «Нариси з загальної стилістики сучасної української мови» (К., 1962).

Особливого значення набуває дискусійно-діловий функціональний різновид монологічного мовлення, жанри якого обслуговують виступи в обговоренні службових, виробничих, громадських питань на зборах трудових колективів, конференціях, семінарах, нарадах, на засіданнях в наукових, навчальних, мистецьких, творчих та інших установах. Найхарактернішими мовностилістичними особливостями, зазначає І. Білодід, цього функціонального різновиду є: чітко виражений суб'єктивний характер мовлення, що відображається у зворотах на зразок: хочу сказати, буду говорити, я вважаю (думаю), я впевнений тощо; чергування формул констатації фактів і формул оцінки цих фактів, пропозицій і рекомендацій, що передається синтаксичною побудовою з головним членом, вираженим предикативним словом із значенням необхідності, повинності (треба, слід, слід було б, бажано).

У 60-70 роки ХХ століття набуває розвитку стилістика сучасної української літературної мови, що спонукає лінгвістів передусім до аналізу й вивчення лексичного складу мови. Дослідники зазначають, що до ділової лексики, яка вживається в канцелярській мові офіційно-документального стилю, належить: заява, розписка, довідка, відношення, доручення, протокол, постанова, резолюція, зобов'язання, інструкція, звіт, кошторис, баланс, актив,

пасив, сальдо, повістка, штати, позаштатний, зарплата, квартплата, рухоме і нерухоме майно, страхування, дебет, кредит, акредитив, реєстрація, поліс, поручитель, телеграма, лист, положення, акт, наказ, кодекс, декларація. Як бачимо, означена лексика активно функціонує і сьогодні з тим же значенням, що свідчить про її семантичну однозначність та стильову диференціацію.

Популярним у 1969-1970 рр. стає видання Б. Антоненка-Давидовича «Як ми говоримо» [15, с.79], у якому автор пропонує на той час українські відповідники до зросійщеної ділової лексики, наприклад: виключно – винятково, іти назустріч – сприяти тощо. Особливу увагу автор зосереджує на іменникових закінченнях у давальному відмінку, відхиляє вплив російської мови, за правилами якої в українській писали закінчення –у, –ю.

У 80-і роки в офіційно-діловому стилі виділено три жанри: дипломатичний, законодавчий, адміністративно-канцелярський, наголошено на поєднанні в діловому мовленні таких функцій, як: комунікативно-інформаційної (основної для оголошень, автобіографій, посвідчень, накладних, довідок, актів та ін.), нормативно-регулювальної (діє в законах, наказах, розпорядженнях, положеннях, меморандумах та ін.) та функції спілкування (характерна для договорів, доручень, протоколів, квитанцій, резолюцій, угод та ін.) [27, с.84].

Варто зазначити, що ділова українська мова кінця ХХ ст. перебуває в центрі уваги не лише дослідників, а й практиків адміністративно-управлінської, правничо-юридичної, договірної, дипломатичної, офіційно-ділової, навчальної сфер спілкування.

На початку ХХІ століття увага науковців різних галузей до функціонування офіційно-ділового стилю, й зокрема в професійній діяльності, посилюється. Він стає складником навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)», що є обов'язковою для вивчення студентами вищих навчальних закладів усіх рівнів акредитації.

Одним із альтернативних підручників, укладених згідно з типовою програмою, затвердженою наказом МОН України, стає підручник Світлани

Шевчук та Ірини Клименко [14, с.84], який спрямований на формування та розвиток комунікативної професійно орієнтованої компетенції особистості.

Офіційно-діловий стиль розглядається як різновид функціональних стилів української мови, подаються жанри стилю, які забезпечують документообіг, кадрово-контрактні питання.

Сьогодні офіційно-діловий стиль використовується в текстах законів, указів, статутів, постанов, положень, розпоряджень, офіційному діловодстві установ і організацій, у врегулюванні стосунків, взаємин між громадянами. Отож, сферою використання офіційно-ділового стилю є адміністративно-управлінська, державно-політична та правова, й освітня зокрема.

Головне призначення офіційно-ділового стилю - регулювання ділових відносин мовців у державно-правовій і суспільно-виробничій сферах, обслуговування громадянських потреб людей у типових ситуаціях [11, с. 257]. В освітній сфері спілкування – урегулювання процесів адміністративної, управлінської діяльності, акредитації, ліцензування, організації навчально-виховного процесу тощо.

## **1.2. Основні принципи правової лінгвістики**

Фундамент науково-теоретичної, методологічної та науково-практичної бази сучасної юридичної лінгвістики складають праці зарубіжних лінгвістів і правників: А. Г. Ландквіста, Дж. Холла, Р. Бержерона, М. Каца та інших.

Як уже зазначалося вище, юридична лінгвістика (франц. *linguistique* – мовознавство, від лат. *lingua* – мова) – міждисциплінарна галузь знань про взаємозв'язок мови і права, мовні засоби вираження правових понять і категорій, мовностилістичні ресурси у сфері правової комунікації. Термін юридична лінгвістика вперше ввів у науковий обіг німецький учений А. Подлех у своїй праці “Юридична лінгвістика” [13, с.96].

Предметом юридичної лінгвістики є мова, яка функціонує у сферах правотворення і судочинства, юридичної науки та освіти. Нині і в українській, і в зарубіжній лінгвістиці юридична мова визначилася як функціональний

різновид літературної мови з характерними лінгвістичними і структурно-жанровими ознаками, зумовленими специфікою правової сфери та комунікативними професійними потребами в ній [10, с.472]. Основними характеристиками української та зарубіжної юридичних мов є точність, офіційність, логічна послідовність, високий рівень стандартизації тощо.

Залежно від конкретних сфер юридичної діяльності (законодавство, судочинство, нотаріат, адвокатура, юридична наука, юридична освіта тощо) юридична мова має функціонально-стильові та жанрово-стильові особливості.

Вони є предметом вивчення і юридичної науки, і мовознавства, зокрема юридичної лінгвістики.

За визначенням П. М. Рабіновича, юридичний термін – слово або словосполучення, що виражає поняття з правової сфери суспільного життя і має визначення в юридичній літературі (нормативно-правових актах, юридичних словниках, довідниках, енциклопедіях, наукових працях тощо) [42, с.482]. На його думку, юридичний термін співвідноситься з правовим поняттям як першоелементом правового знання і слугує його знаковою (мовною) моделлю, репрезентованою у звуковій і літерній формах, а правове поняття, його внутрішній зміст, обсяг і структура є логіко-смісловою основою для окреслення термінологічного значення у формі дефініції, яка узагальнює найістотніші ознаки і взаємозв'язки правового явища.

Дещо в іншому, значно ширшому контексті розглядається термінологія як об'єкт лінгвістичних досліджень у працях М. Б. Вербенец, Е. Ф. Скороходько, І. М. Гумовської, А. М. Ляшук, О. В. Минзак, І. М. Сушинської і П. Г. Давидова, Т. В. Заплітної та деяких інших. Треба відзначити, що тривалий період мовознавчих досліджень в Україні не було жодної спроби системного перегляду юридичної термінології з огляду на комунікативну стратегію національної мови, а також компаративний українсько-іномовний контекст, за винятком зіставного опису української та російської юридичних терміносистем [7, с.235]. Із такого погляду важливим є комплексний

типологічний аналіз юридичної терміносистеми української мови на тлі термінотворчих процесів сучасного світу.

У юридичному мовленні реалізуються основні функції мови права [23, с.179]:

1) номінативна (називання правових реалій і понять);

2) гносеологічна (знаряддя й спосіб правового пізнання, оволодіння суспільно-правовим досвідом) та її різновиди: конструктивна (мова як спосіб формування і формулювання юридичної думки), акумулятивна (накопичення суспільно-правового досвіду і знань), аксіологічна (правової і морально-етичної оцінки);

3) комунікативна (спілкування) та її різновиди: конотативна (засвоєння правової інформації), волюнтативна (волевиявлення суб'єкта права та вплив на правосвідомість), культураносна (збереження й передачі правового знання та правової культури);

4) регулювальна (правове регулювання людської поведінки та суспільних відносин);

5) емотивно-експресивна (вираження емоційного ставлення до предмета мовлення);

6) естетична (мовностилістична довершеність тексту як джерело формування естетичного смаку).

Актуалізація певного набору базових (загальномовних) і специфічних функцій мови права на мовленнєвому рівні залежить від мети і призначення, змісту і форми, жанру і стилю юридичного тексту [43, с.155].

Мова права є об'єктом вивчення низки суміжних наук: загальної теорії держави і права, мовознавства (стилістики, термінознавства, лексикографії, текстології, семантики), логіки права, інформатики, юридичної герменевтики та ін. Методологія дослідження ґрунтується на синтезі загальнонаукових підходів і принципів із галузевими методиками, серед яких визначальними є: когнітивний, системно-структурний, порівняльно-історичний, синхронно-діахронічний, функціонально-стилістичний [32, с.45]. Для аналізу



використовують методи: текстологічний, когнітивний, етимологічний, компонентний, дистрибутивний, статистичний, моделювання, тезаурування, трансформації, стилістичний експеримент та ін.

Особлива увага суспільства до мовних проблем правотворення і правозастосування, усвідомлення особливо важливої ролі мови у законотворчому процесі, необхідність поглибленого вивчення мовних засобів вираження правової думки, розроблення лінгвістичних засад нормопроекування з метою удосконалення правил і прийомів законодавчої техніки, запровадження лінгвістичної експертизи законопроектів, — усе це сприяло формуванню спеціалізованих напрямів дослідження м. п.: законодавча стилістика, термінологія законодавства, текстологія і синтаксис законодавчого тексту [32, с.48]. Комплексний аналіз важливий для вирішення прикладних завдань: комп'ютерної обробки юридичних текстів, зокрема законодавчих; створення повного реєстру термінів і термінологічних словосполучень, їх уніфікації, стандартизації та лексикографічний; лінгвістичного забезпечення інформаційно-аналітичної та законодавчої діяльності, машинного перекладу юридичних текстів.

Правниче мовлення як форма існування мови професійної мови — функціональний різновид літературної мови, що задовольняє потреби комунікації у правовій сфері життя суспільства (законодавства, ділової документації, правничої науки й освіти, правової інформації та правової публіцистики). Відповідно до сфери побутування і призначення п. м. має свої особливі риси і функції, інвентар мовних засобів, композиційну систему функціональних і жанрово-ситуативних стилів [21, с.114].

Мова права як складна поліфункціональна підсистема літературної мови послуговується засобами різних мовних стилів, серед яких найважливішими є: офіційно-діловий (обслуговує сферу внутрішнього і міжнародного законодавства, правозастосування, судочинства, нотаріату, діловодства), науковий (сферу правничої науки й освіти), публіцистичний (засоби масової юридичної інформації, правова освіта населення, судові промови), розмовний

(сфера неофіційного професійного спілкування юристів). Стильові засоби реалізуються в писемній та усній формах юридичного мовлення [21, с.115].

В офіційно-діловому стилі є підстили: законодавчий (основні жанри — конституція, постанова, указ, декрет, кодекс), дипломатичний (договір, угода, конвенція, меморандум, нота, послання), судово-правовий (судові та нотаріальні документи), адміністративно-канцелярський (акт, протокол, заява, ухвала, звіт, службовий лист, довідка, контракт, доручення).

Якими б не були юридичні та комерційні тексти щодо тримання, вони досить однорідні за своїми типологічними ознак. Комплекс засобів, який для них характерний, забезпечує повноцінну передачу когнітивно-розпорядчої інформації її одержувачу.

Професійне спілкування реалізується на основі конкретної професійної підмови (наприклад, підмови права або комерції), закріпленого за тією чи іншою сферою професіонального дискурсу [5, с.43].

Різні мови відбивають різне світобачення. Мова формує для його народу-носія певну картину світу (у тому числі у сфері права та ділової комунікації) [5, с.49]. Під мовною картиною світу розуміється зафіксована в мові та специфічна для даного мовного колективу схема сприйняття дійсності, тобто мовна картина світу - це своєрідне світобачення через призму мови. Тому основою для реконструкції мовної картини світу мають бути як статичні структури (граматика, лексика, фразеологія), так і динамічні конструкти — тексти в їхньому вузькому та широкому семіотичному розумінні.

Здавна існують два основні методи перекладу, які ще Цицерон та Ієронім визначили як *verbum pro verbo* («слово словом») і *sensus pro senso* («сєнс змістом»). Ідеальний варіант - коли і слово, і сєнс були б тотожні або майже тотожні — можливий лише у разі абсолютної структурної та семантичної тотожності мов та культур [10, с.75]. В такому випадку переклад був би механічною операцією із заміни символів. Зрозуміло, що такий «ідеальний» переклад у реальній практиці неможливий. Дві мови - два світобачення. Різні мови — це не різні позначення однієї й тієї ж речі, а різні бачення її. Кожен

суб'єкт перекладацької комунікації є носієм національної свідомості та національної культури, тобто поряд з універсальним змістом існує його індивідуальне переосмислення через національну свідомість.

Феномен перекладу, як і текст, отримує вельми розширене тлумачення з позицій герменевтики, постструктуралізму, постмодернізму: він починає усвідомлюватися не тільки як засіб міжмовного та міжкультурного спілкування, але і як універсальний механізм нашої мовної діяльності, який органічно вписується в безперервний процес мовної культури [35, с.179].

Переклад з антропоцентричної позиції наукового знання – це різного роду оперування мовними та культурними знаками, їх еквівалентність та їх відмінність, дискурсивна практика, мовна гра, конструкція та деконструкція. Переклад — це діалог та конфлікт свідомостей, в якому беруть участь автор, перекладач і реципієнт, це взаємодія та взаєморозвиток культур, це, зрештою, шлях до світової культури [23, с.145].

Юридичний контекст об'єднує у собі властивості системи мови та системи права. Його вивчення дозволяє не тільки точніше і правильніше осмислити значення мовних одиниць, а й зрозуміти іншу правову систему та порівняти її з власними системами мови та права.

Контекстна семантика пов'язує до купи всі сфери різних рівнів мови та юридичні (комерційні) поняття та зобов'язання розглядатися як попередня умова цілісного адекватного розуміння та інтерпретації юридичних та комерційних текстів. Вибір значення окремих слів, термінів застосовується в тлумачних юридичних словниках та словниках комерційної термінології, що дають уявлення про словниковий склад як про закономірний зв'язок слів, які мають комунікативну значимість [19, с.47].

Відповідно до теорії рівнів еквівалентності, еквівалентність може бути встановлена в залежності від ситуації та контексту спілкування на різних рівнях: на рівні мети комунікації, рівні не морфеми, слова, словосполучення, частини тексту, цілого тексту. Домагаючись максимальної точності та

еквівалентності перекладу оригіналу, перекладач стикається з такими проблемами [27, с.185]:

1) на етапі сприйняття вихідного тексту - осмислення юридичного (комерційного) тексту мовою правової системи оригіналу в результаті вивчення як значення та сенсу окремих одиниць тексту, і всього його змісту;

2) на етапі породження тексту перекладу - переосмислення всього юридичного (комерційного) тексту з мови однієї правової системи на мову іншої правової системи, що вимагає більш складної роботи, що передбачає співвіднесення структур мови оригіналу та мови перекладу з метою вибору оптимальних трансформаційних моделей, а також використання професійної перекладацької ерудиції, яка включає знання про контекст мовного акту учасників та інші екстралінгвістичні знання [43, с.174].

Залежно від характеру вихідного тексту переклад може не потребувати глибоких лексичних і граматичних змін, внаслідок чого підбір еквівалентів відбувається значною мірою автоматично. У цілому нині розуміння перекладу як процесу осмислення та переосмислення змісту двох текстів різними мовами у межах різних правових систем вимагає володіння мовною та правовою компетенціями на високому рівні, зокрема, такий підхід передбачає [43, с.115]:

а) вільне володіння мовою оригіналу та мовою перекладу;

б) професійна влада дія спеціальної юридичної та комерційної термінологією;

в) наявність відповідних знань у галузі порівняльного правознавства.

Виходячи з типу інформації, можна визначити особливості юридичного та ділового тексту, які необхідно враховувати під час перекладу.

Когнітивна інформація міститься в першу чергу в термінах. Вони мають наступні характеристики: однозначність (абсолютна або відносна), відсутність емоційного фарбування, системність, точність, стислість, незалежність від контексту. Частина з них відома не лише юристам та бізнесменам, але й

кожному носієві мови, оскільки область застосування їх виходить за межі юридичного тексту [25, с.147].

Юридичні та ділові документи мають клішовану форму. Інформація, що міститься в них, повинна сформулюватися суворо, відповідно до встановлених стандартів. Адресант та адресат таких текстів - фактично державні органи, яким документи потрібні для підтвердження прав та повноважень відповідних осіб.

У текстах документів фізичних та юридичних осіб може бути присутня тільки оперативна інформація, засоби оформлення якої збігаються з відповідними мовними засобами в законодавчих текстах, а емоційна інформація відсутня. Мовні засоби, оформляють ці тексти, відносяться до такого різновиду змінної літературної норми, як канцелярський стиль [4, с.39]. Характерні риси цього стилю - велика кількість кліше; деяка архаїчність лексики; комплексний синтаксис, який, проте, орієнтований на максимальну точність та однозначність формулювань;; переважання дієслівних форм у цьому часу [4, с.53].

За структурою юридичний термін може бути простим (слово) або складним (словосполучення), що характерно і для української, і для іспанської мов. Терміни-слова за лексико-граматичною належністю поділяють на іменники, прикметники, дієслова та прислівники. На думку П. М. Рабіновича, домінування іменникових форм зумовило субстантивний (лат. substantivum – іменник) характер терміносистеми права [32, с. 482]. Термінологічні сполучення можуть бути дво-, три-, чотири- і багатокомпонентними (права людини, притягнення до кримінальної відповідальності).

Серед юридичної термінології і номенклатурних назв дедалі більшого поширення набувають скорочені форми – аббревіатури (Європарламент, Інтерпол, НАТО, ОБСЄ, Мін'юст, ЦГВК).

Немає сумніву, що юридичні тексти незалежно від їх функціонального призначення і прагматичної ролі мають такі ж основи. Залежно від функціональної мети юридичні тексти розрізняються певною організацією,

принципами і правилами виконання. Юридичні тексти можуть бути представлені у рамках двох функціональних стилів, а саме: офіційно-ділового та наукового стилів.

Офіційно-діловий стиль називають також адміністративним стилем або діловим мовленням. Слід зазначити, що роль цих текстів у соціумі надзвичайно велика. Офіційно-діловий стиль обслуговує область офіційних ділових відносин, державної політики, а також область права. Він реалізується за допомогою таких видів текстів, як державні акти, закони, укази, постанови, договори, інструкції, статuti, офіційні повідомлення, ділові листи, розписки, різні види текстів в установах (довідка, заява, звіт та ін.).

Породження тексту, а також його функціонування прагматично орієнтовані, оскільки будь-який текст, у тому числі й юридичний, створюється при виникненні певної цільової установки і функціонує в певних комунікативних умовах. У рамках офіційно-ділового стилю виділяють, як правило, три підстили: законодавчий і канцелярський, адміністративно-канцелярський. Окрім того, деякі вчені виокремлюють дипломатичний підстиль, документальний підстиль і побутово-діловий підстиль. При цьому дипломатичний підстиль представлений у таких текстах, як дипломатична нота, заява уряду тощо. Документальний підстиль репрезентується такими видами текстів, як кодекси, різні акти, які обслуговують офіційно-документальну діяльність державних і громадських організацій, а також громадян як фізичних осіб. У діловому листуванні між установами та організаціями, а також у приватних ділових паперах представлений побутово-діловий підстиль.

Юридична термінологія використовується у всіх із названих підстилів та виконує у тексті низку важливих функцій. Передусім, юридичним термінам притаманні репрезентативна або номінативна функція, наприклад: *Reglamento general para el empleo de armas de fuego por parte de las fuerzas federales de seguridad* (*Reglamento general para el empleo de armas de fuego*, 2018).

У цьому прикладі використовується полікомпонентне термінологічне словосполучення *el empleo de armas de fuego* – «використання вогнепальної зброї», яке вказує на певне явище у галузі кримінального права. Відтак, термін позначає спеціальне поняття юриспруденції як професійної сфери людської діяльності.

Номінативна функція для термінів є базовою, вона притаманна будь-якому терміну, адже він так чи інакше, однак обов'язково називає певне правове чи інше явище.

Щодо сигніфікативної (семасіологічної) функції, то вона є однією з головних для термінів поряд із номінативною. При цьому, якщо номінативна функція притаманна словам загалом, то сигніфікативна функція виокремлює терміни із ряду іншої лексики іспанської мови.

Наприклад, у наступному прикладі використовуються терміни, які не лише називають різні органи поліції, але й розділяють їх, відокремлюють ці явища одне від одного: *El nuevo reglamento establece que los miembros de la Policía Federal Argentina, la Gendarmería Nacional, la Prefectura Naval y la Policía de Seguridad 42 Aeroportuaria van a poder obrar de acuerdo a la normativa internacional(Reglamento general para el empleo de armas de fuego, 2018).*

Так, сигніфікативну та дефініційну функції у цьому випадку виконують терміни *la Policía Federal, la Gendarmería Nacional, la Prefectura Naval, la Policía de Seguridad Aeroportuaria.*

Терміни вживаються у тексті у форматі перерахування, при цьому всі вони мають уточнюючий характер, виокремлюють кожну назву серед інших. Номінативна та сигніфікативна функції спостерігаються на прикладі більшості термінів, які зустрічаються у юридичних текстах. У той самий час, комунікативна функція є більш специфічною та багатогранною функцією юридичної термінології.

Саме тому вчені виокремлюють низку підфункцій комунікативної функції термінів [51; с. 28]. Наприклад, однією з характерних функцій юридичних термінів є інформативна. У наступному речення ця функція

реалізується на прикладі таких полікомпонентних термінологічних словосполучень, як *el empleo de armas ante manifestaciones o protestas públicas* – «використання зброї у разі публічних демонстрацій або акцій протесту», а також *el uso de armas no letales* – «використання нелетальної зброї».

Інформаційна функція зазначених термінологічних словосполучень полягає у тому, що ці терміни вводять нову інформацію у текст: *Es importante destacar que el nuevo reglamento no modifica el empleo de armas ante manifestaciones o protestas públicas, ya que continúa vigente la normativa que establece el uso de armas no letales para estos casos (Reglamento general para el empleo de armas de fuego, 2018).*

Досить складною з точки зору термінології є емотивна функція, оскільки вона в цілому не притаманна термінам та функціональним стилям, у яких використовується термінологія.

Емотивно навантаженими терміни частіше за все бувають у рамках публіцистичного дискурсу. Наприклад, у наступному прикладі термін *productos de calidad inferior* – «продукція низької якості» є терміном із області економічного права. Журналісти використовують цей 43 термін з чітко вираженим оцінним та емотивним значенням, яке має імпліцитний характер: *Los consumidores búlgaros pagan precios más elevados por productos de calidad inferior (Los consumidores búlgaros, 2018).*

Термін *productos de calidad inferior* виконує також номінативну та сигніфікативну функції. Зокрема, він називає певне явище, а також відокремлює його від інших подібних, наприклад – від продукції з високою якістю. У той же час другорядна функція цього терміну – емотивна, адже читач такого тексту має негативне суб'єктивне ставлення до такої продукції. Майже кожна людина у своєму житті купувала неякісну продукцію, тому в контексті публіцистичної статті використання такого терміну також апелює до особистого досвіду читачів та емоцій, які вони відчували у момент отримання такого досвіду.



Для публіцистичного тексту, у якому часто використовуються галузеві юридичні терміни, притаманна також і прагматична функція, яка полягає у впливі на читача засобами мови – у цьому випадку, засобами юридичної термінології.

Слід зауважити, що прагматична функція рідко буває притаманна термінам у діловому функціональному стилі. Наприклад, термін *feminicidio*– «феміцид» у наступному реченні виконує інформативну, номінативну, сигніфікативну функції, однак він позбавлений у цьому енциклопедичному контексті емотивного чи прагматичного забарвлення: *Feminicidio es el «asesinato de una mujer a manos de un hombre por machismo o misoginia»* (*Feminicidio*, 2021).

Аналогічним чином терміни *machismo* та *misoginia* тут, передусім, називають певні явища, а не оцінюють їх чи виражають суб'єктивне ставлення автора тексту до них. Натомість, використання того ж терміна у публіцистичному стилі передбачає його емотивну та прагматичну функцію: *La misoginia es un crimen sin cadáver; un asesino silencioso* (*AmecoPress*, 2008).

У цьому випадку термін *misoginia*– «мізогінія», «жінконенависництво» використовується у контексті оцінного за своєю конотацією речення. Використовуються також образні засоби, такі як епітет *asesino silencioso* – «мовчазний вбивця», метафора, побудована на запереченні – *un crimen sin cadáver* – «злочин без трупа».

Контекст надає емотивності й терміну, який уже не сприймається як виключно науковий, сухий та лише констатуючий певне явище реальності. Тепер слово *misoginia*– «мізогінія», оточене образними засобами вираження негативної оцінки, маркує негативне явище, а його прагматична функція полягає у тому, щоб викликати у читача реакцію відрази, обурення, гніву – спонукати до прочитання статті та протидії описуваному явищу. Одна з найменш широко представлених функцій термінів – це фатична або контактовстановлююча підфункція, яка полягає у встановленні психологічного контакту з читачем тексту.

Така функція теж більш притаманна випадкам використання юридичної термінології у публіцистиці, де терміни та стійкі вирази з області юриспруденції можуть набувати більш вільного трактування та додаткових значень. Далі наведемо наступний приклад, у якому використовується фразеологічне поєднання “*si no hay cadáver, no hay crimen*” – «якщо немає трупа, то немає й злочину», яке хоч і не є повною мірою термінологічним, однак номінує один із негласних принципів криміналістики – якщо відсутнє тіло жертви, як ключовий доказ скоєного вбивства, то й кримінальну справу завести часто неможливо: *Y concluyó que la vida con un misógino es como caminar por un campo minado, que la misoginia es un asesino silencioso y que lamentablemente “si no hay cadáver, no hay crimen”* (AmecoPress, 2008).

В українській мові цей принцип номінується еквівалентним фразеологізмом: укр. «немає тіла, немає діла». Фатична функція цього жаргонного юридичного терміна полягає у тому, що контакт з читачем встановлюється через яскраву образність такого вислову та його прагматичний потенціал – прагматична функція, яка тут яскраво виражена, обов’язково передбачає й контактовстановлюючу (фатичну) функцію, інакше вплив не відбудеться.

Таким чином, головними функціями юридичних термінів у іспанській мові є номінативна, сигніфікативна, комунікативна, інформативна, емотивна, прагматична та фатична функції.

Загалом же, специфіка юридичного терміну по відношенню до інших видів спеціальної лексики може бути виявлена на різних рівнях в процесі аналізу функцій права.

На рівні синхронної взаємодії суб’єктів правовідносин можна говорити про актуалізацію регулятивної функції правових термінів, похідною від регулятивної функції права, оскільки закріплення і упорядкування суспільних відносин неможливе без закріплення якісних характеристик цих відносин у термінології та її упорядкування. Наприклад, номінування заборонених

варіантів поведінки в юридичних нормах сприяє реалізації і охоронній функції права.

Можна говорити і про організаційно-регламентуючу функцію, адже без чіткого термінологічного розмежування завдань і функцій учасників правовідносин, їх прав та обов'язків неможливо фактично закликати їх до відповідальності.

Також представлена наказова функція, оскільки через юридичну термінологію максимально конкретно виражається державна воля, наказуючи всім суб'єктам правовідносин певні межі поведінки і задаючи ці кордони для самих правовідносини у всіх його модусах.

Нормативно-правовий акт у цьому сенсі виступає як сукупність юридичних термінів не як набір лінгвістичних одиниць, а як список конкретних фізичних або емоційних правомірних або неправомірних дій.

### **1.3. Основні принципи перекладу текстів офіційно-ділового стилю**

Переклад – це складне багатостороннє явище, яке в різних своїх аспектах вивчається різними науками. Перекладознавство вивчає психологічні, літературознавчі, етнографічні та інші сторони перекладацької діяльності, а також історію і структуру розвитку перекладу в різних країнах. Саме спираючись на його основи, окреслимо основні теоретичні передумови перекладу юридичних термінів на українську мову як зразків іспаномовного офіційно-ділового стилю.

Зокрема, у перекладознавчій літературі існують різні способи аналізу функціонального стилю тексту. Пропонуємо визначати функціональні стилі тексту, спираючись на його смислову сторону, аналізувати його не за зовнішніми ознаками наявності або відсутності певних мовних конструкцій, слів, частин мови, а за семантичними одиницями тексту: так у науковому стилі переважають слова-поняття; у художньому (та поетичному) – слова-символи;

у розмовному – слова-назви предметів, явищ, дій; у діловому – слова-поняття і слова-назви, з переважанням перших [14, с. 59].

При перекладі семантичних одиниць необхідно брати до уваги:

1) літературно-лінгвістичну складову перекладу, психологічні особливості мислення рідною та іноземною мовами, особливості перекладу з точки зору мовної норми, ідіоматичних рис і культурних традицій, співвідношення мови і мислення;

2) психолінгвістичні особливості передачі (декодування) інформації з однієї мови на іншу;

3) соціальну функцію мови, яка забезпечує комунікацію;

4) характеристики мови як динамічної системи, що знаходиться в постійному розвитку, де процес формування думки – результат мовленнєво-мисленнєвої діяльності суб'єкта;

5) зв'язок між фонетичним звучанням і змістом слова;

6) концепцію внутрішньої форми слова, особливості мови як знакової системи (з урахуванням позицій структуралізму) і як абстрактну здатність і функцію суб'єкта;

7) глибинну структуру тексту, яка безпосередньо не виражається у зовнішній промови [20, с. 69].

Аналізуючи погляди Л. С. Виготського, А. А. Потебні, Н. І. Жинкіна, А. Р. Лурії та інших дослідників, вважаємо за доцільне розглядати слова-імена, слова-поняття і слова-символи у якості основних семантичних одиниць, оскільки вони є основними складовими думки, та саме їм, з точки зору психолінгвістики, притаманні властивості цілого. Головні аргументи для такого висновку знаходимо у працях вищезгаданих вчених, їх можна стисло викласти у вигляді наступних тез:

– слова-імена, слова-поняття і слова-символи є одиницями розгляду як мови, так і мислення. Вони концентрують широкий спектр властивостей предмета, явища і т.п., які виражаються у письмовій або в усній мові;

– функціональна роль семантичних одиниць залежить від контексту.

Таким чином, зазначеним семантичним одиницям притаманні властивості як психологічні, так і лінгвістичні;

– з психологічної точки зору слово є основною одиницею мови і мислення, основним елементом комунікації, і тому є найменшою неподільною одиницею цілого;

– семантичні одиниці складають основні смислові, неподільні елементи думки, основу, яка утворює сенс письмового висловлювання;

– слова-імена, слова-поняття і слова-символи є мінімальними і неподільними універсальними складовими, які беруть участь в процесах мови і мовлення;

– семантичні одиниці відображають властивості предмета, служать основними одиницями для орієнтування в тексті, забезпечують логічність думки в межах певного контексту, описують, зображують предмет, явище, відображають почуття, образ, містять інформацію, яка є ланкою переходу від відчуття до думки [17, с.112]

Зокрема, такі концепції можуть бути застосовані для вирішення проблем перекладу термінологічного складу іспаномовних юридичних текстів.

Професійна підмова, зокрема, юридична підмова, є особливою формою існування мови та має професійну спрямованість. Її найбільш рухомим компонентом є саме лексична підсистема, вона має польовий характер, тобто її структура організована за принципом поля, у якому є центр з його ядром (термінологія) і периферія (субстандартна лексика). Багатозначність термінів ускладнює їх правильне розуміння і переклад, адекватність якого повністю залежить від розуміння контексту і ситуації.

Завданням перекладу, на думку І.В. Корунця залишається стилістичним завданням для будь-якого різновиду матеріалу котрий перекладається: вона полягає у такому відборі лексики і граматичних можливостей, що визначається, з одного боку, загальною цілеспрямованістю оригіналу і його

жанрової приналежністю і, з іншого боку, дотриманням тих норм, які існують для відповідних різновидів текстів перекладною мовою» [31, с.235].

У світі питання, пов'язані з перекладом офіційних ділових документів, набирають популярності. Цьому є своє пояснення, наприклад: зростаюча роль документів у соціальній комунікації, а також розширення міжнародних ділових зв'язків та співробітництва. Переклад документів – це відповідальна робота, яка не терпить помилок та двозначного тлумачення. Будь-яка недоробка перекладача може загрожувати клієнтові серйозними наслідками, клієнт може втратити багато часу, грошей, втратити довіру або зіпсувати власну репутацію. У деяких випадках може йтися навіть про людське життя. Тому перекладачеві так важливо знати всі тонкощі перекладу текстів офіційно-ділового стилю і розбиратися в його особливостях. стиль сформований чіткішим чином, ніж інші і обмежений вузькими рамками [19, с.35].

Офіційно-діловий стиль обслуговує ділові відносини між державами, соціальними інститутами, підприємствами, установами, фірмами, особистістю та суспільством, тому має виняткову значущість змісту. Він знаходить своє застосування у правовій та адміністративній діяльності, використовується у всіх типах державних організацій, у суді, при ділових та дипломатичних переговорах, функціонує в галузі права та політики, тим самим реалізуючись у написанні ділової документації [2, с.8].

Офіційно-ділова документація має певне кліше, яке встановлено кожному виду документів. На даний момент не існує єдиної точки зору щодо кількості підстилів, що виділяються, але переважна більшість дослідників виділяють такі різновиди офіційної документації [7, с.13]:

- канцелярський документ;
- юридичний документ;
- дипломатичний документ.

Визначальною характеристикою офіційно-ділового стилю є прагнення точності, що досягається шляхом використання спеціальних економічних,

юридичних та інших термінів, спеціальної фразеології та строго регламентованої формою.

Також важливими факторами є: безособовість, відсутність емоційного забарвлення, об'єктивність, однозначність та лаконізм. При перекладі офіційно-ділової документації дуже важливо дотримуватися традицій мови оригіналу та мови перекладу в сучасному діловому мовленні і знати основні тенденції розвитку офіційно-ділового стилю.

Досягнення перекладацької еквівалентності, або інакше кажучи адекватності при перекладі, є одним із головних завдань перекладача. У разі відсутності словникової відповідності або неможливості його використання в даному контексті перекладач змушений застосовувати так звані перекладацькі трансформації.

Ковальський В. С. додає такі прийоми, як:

- калькування;
- транслітерація та транскрипція;
- описовий переклад;
- опущення та додавання.

Основні типи граматичних трансформацій включають: синтаксичне уподібнення (дослівний переклад), членування речення, об'єднання речень, граматичні заміни: а) заміни форми слів, б) заміни частин мови, в) заміни членів речення.

Найпоширенішими трансформаціями при перекладі ділової документації були визнані: транскрипція та транслітерація, калькування, опущення та додавання, граматичні заміни та перестановки.

Перекладацька стратегія - це послідовність дій, усвідомлено обрана перекладачем під час трансляції тексту. Вона включає наступні кроки:

1. Збір зовнішніх відомостей про текст. Це інформація про автора тексту, часу його створення та публікації, ставлення автора до того, що відбувається, адресанту та адресату, глобальний текст, звідки взято цей текст (наприклад, науково-популярна стаття з журналу чи текст закону). Всі ці зовнішні

відомості можуть багато сказати про те, що можна і чого не можна допускати у перекладі [32, с.47].

Гіпертекст та місце у ньому конкретного тексту вказує на тип тексту (Законодавчий, науково-популярний і т. д.) та його особливості.

2. Важливо визначити, хто є творцем тексту та кому він адресований. Якщо неправильно визначити джерело і одержувача, можна взяти невірні орієнтири у перекладі. Так, якщо діловий лист написано від імені організації то справжнє джерело — ця організація. Тому при перекладі такого ділового листа слід обирати відповідні мови-засоби для передачі офіційно-ділового стилю даного тексту іноземною мовою [32, с.47].

3. Склад інформації. Юридичні, наукові та ділові тексти містять в основному когнітивну інформацію, тобто мають інформаційно-термінологічний характер (велика кількість інформації, що у термінах). Наприклад, до когнітивної інформації ділового листа відносяться такі його складові, як: назва фірми, ім'я та посада автора листа, найменування товару, терміни та умови поставки, які окремо прописують в тексті документа. Отже, транслювати все це потрібно моносемантичними відповідностями - еквівалентами, які є у глосарії. Ще одна важлива риса полягає в тому, що когнітивна інформація оформляється у тексті засобами літературної норми. Цю межу вихідного тексту слід відобразити і в тексті перекладу, тобто дотримуватися нейтральної літературної норми мови перекладу [26, с.79].

Якщо діловий лист містить оперативну інформацію (порядки, розпорядження), то при аналізі необхідно виявити її та передати відповідними засобами мови перекладу. Експресивна інформація також може бути включена до ділового листа (слова вітання та прощання, емоційно висловлені думки та оцінки). Проте емоційна інформація у діловому листі обмежена рамками ділового етикету і тому має передаватися під час перекладу відповідними мовними засобами з тими самими обмеженнями.



4. Посилання тексту може бути різним: повідомляти нову інформацію, закликати до виконання певного роду дій, встановити зв'язок, переконати в чомусь і т. д.

5. Мовний жанр (функціональний стиль) виявляє стильові особливості тексту, на які слід звернути увагу при перекладі.

6. Аналітичний пошук варіантів перекладу відбувається за створення тексту перекладу з визначенням байтів перекладеної інформації та видів еквівалентів.

7. Аналіз результатів перекладу вимагає проведення звірки вихідного тексту та тексту перекладу для пошуку переданої інформації, стилістичного виправлення.

Адекватний або еквівалентний переклад – це такий переклад, який здійснюється на рівні, необхідному та достатньому для перекладу висловлювання, тобто. норм перекладної мови. Перекласти – значить вірно висловити засобами однієї мови те, що вже виражено засобами іншої мови [25, с.15].

В даний час у зв'язку з розвитком ділових контактів особливої популярності набуває переклад текстів офіційно-ділового стилю, яким властива розмаїття юридичних термінів.

При перекладі термінів виникають такі труднощі як відсутність точних та постійних лексичних відповідності тому чи іншому терміну, що часто призводить до збільшення тексту та обтяження його додатковими поясненнями з метою забезпечення адекватного сприйняття та розуміння тексту читачем. Разом із збагаченням та розширенням словника збільшуються й можливості перекладу [30, с.129].

До того ж, у практиці будь-якого виду перекладу постійно виникає потреба передавати нові слова або нові значення існуючих слів, не відображені у словниках та потребують підбору відповідності, яку надалі може придбати постійний характер [17, с.155]. Так в офіційно-ділових текстах використовується багато однокомпонентних (простих) термінів, що

перетворюються, найчастіше, з повсякденного вживання у вузькоспеціалізоване, що вимагає використання особливих прийомів під час перекладу:

Калькування полягає в тому, що складові слова або словосполучення замінюються їх прямою відповідністю мовою перекладу. Найчастіше всього застосовується при перекладі номінальних термінів та назв організацій (англ. advocates - адвокати).

Еквівалентний переклад – переклад, здійснюваний лише на рівні, необхідному і достатньому передачі незмінного плану змісту за дотримання норм мови перекладу [13, с. 9].

Транскрипція – це письмове відтворення слів з урахуванням їхньої вимови засобами певної графічної системи.

Описовий переклад – передача шляхом розширеного словесного пояснення (тлумачення) термінів, які мають прямого еквівалента у мові перекладу (англ. Unenforceable – служити основою для позову).

Генералізація-прийом розширення. Цей прийом має місце у тих випадках, коли одиниця вихідної мови має менший обсяг значень, ніж відповідна їй у даному контексті одиниця мови перекладу [4, с. 94].

Антонімічний переклад, суть полягає в тому, щоб висловити думку лексичної одиниці оригіналу через протилежне поняття, причому, природно, змінивши її структуру [13, с.95].

Компенсація – заміна елемента будь-яким іншим засобом, який передає ту саму інформацію, причому необов'язково у тому самому місці тексту, що й у першотворі.

Конкретизація – це заміна слова чи словосполучення із ширшим значенням слова або словосполученням із вузьким значенням.

Логічний розвиток – це заміна даного поняття поняттям який динамічно розгортає його ознаки чи властивості. призводить до того, що причина явища замінюється його наслідком (або слідство – причиною).

Опущення – відмова від передачі тексту перекладу семантично надлишкових мовних одиниць. Значення таких одиниць можуть бути легко відновлені в контексті [43, с.135].

Переклад однокомпонентних термінів особливих труднощів не становить, але є деякі складнощі у перекладі термінів-словосполучень. Визначальний компонент або головне слово словосполучення виступає в ролі родового поняття по відношенню до всього терміну. Визначальний компонент, переважно, висловлює головне значення, головне значення терміну [5, с. 67].

Перш ніж безпосередньо розпочати переклад термінологічної одиниці необхідно проаналізувати її складові.

Схему перекладу поділяють на чотири пункти: визначення до яких частин мови відносяться компоненти терміна; приналежність термінів до словників: загальноживаної лексики або спеціальної (термінологічної); виділення основних компонентів та визначальних слів; визначення типу багатокомпонентного терміну.

Виходячи з вищесказаного насамперед перекладачеві необхідно визначити вид багатокомпонентного терміну, а вже потім застосовувати той чи інший прийом перекладу [19, с.37].

Багатокомпонентні атрибутивні терміни викликають труднощі в процесі перекладу тим, що термін є реалією будь-якої країни в результаті виникає неясність синтаксичних відносин між атрибутивними компонентами словосполучення. В даному випадку не завжди останнє слово є головним, тому слід застосовувати екстралінгвістичний переклад мови дійсності.

Вживання набувають стійкого термінологічного значення. Внаслідок цього даний вид термінів перекладається за допомогою еквівалента, а якщо виникають труднощі у його підборі, то застосовують описовий прийом перекладу, розширюючи цим тлумачення терміна.

Наступні прийоми перекладу універсальні можуть застосовуватися до всіх видів багатокомпонентних термінів. Н.В. Артикуца пропонує п'ять основних прийомів перекладу багатокомпонентних термінів:

- калькування (за допомогою українських слів та виразів, що дослівно відтворюють слова та вирази іспанської мови);
- за допомогою родового відмінка [3, с. 21];
- за допомогою різних приводів;
- групою слів, що пояснюють юридичні терміни
- переклад із зміною порядку компонентів атрибутивної групи [3, с. 22].

Вважають, що процес перекладу із вихідної мови на мову перекладу проходить у 3 етапи [6, с.38]:

- орієнтування у вихідному тексті;
- пошук та прийняття перекладацьких рішень;
- реалізація тексту мовою перекладу.

Однак на практиці все набагато складніше і процес перекладу виглядає приблизно таким чином:

1. Перекладацький аналіз тексту (визначення тематики, цілей перекладу, термінологічну насиченість, рівень формалізованості та стилістичні особливості вихідного тексту);
2. Лексикографічна робота (створення термінологічної бази, пошук та уточнення термінологічних еквівалентів);
3. Створення довідкових баз даних для перекладу;
4. Переклад тексту (перекладачеві слід відзначати, які трансформації були задіяні при перекладі та які могли бути використані, на основі цього виділити кращий варіант);
5. Редагування перекладу;
6. Оцінка якості перекладу.

Як правило, щоб досягти якісного еквівалентного перекладу, застосовується поєднання різноманітних трансформацій. Таким чином, мовні

розбіжності викликають труднощі і вимагають прийняття перекладацьких рішень з урахуванням усіх різних особливостей мов, стилів та явищ.

Для оволодіння технікою юридичного ділового перекладу необхідно добре знати відповідну термінологію та особливості структури текстів різної стилістичності. Ключовим елементом юридичного ділового тексту у перекладацькому розгляді є термін, якому приділяється особлива увага, оскільки юридичний чи діловий переклад служить передачі сенсу даного тексту. Підбір еквівалентних відповідностей на рівні лексем та їх поєднань має вирішальне значення.

Звертаючись до питання перекладу іспанських юридичних термінів українською мовою, розглянемо також теоретичні засади перекладу термінології, визначимо основні прийоми та труднощі перекладу таких лексичних одиниць іспанської мови [25, с.79].

Передусім, слід зауважити, що багатозначність термінів ускладнює їх правильне розуміння і переклад, адекватність якого повністю залежить від розуміння контексту і ситуації. З точки зору складності розуміння і перекладу терміни, які вживаються у юридичних текстах іспанської мови, діляться на три групи [37, с.83]:

1. Терміни, що позначають реалії іноземної дійсності, ідентичні реаліям української дійсності. Розуміння і переклад термінів цієї групи не складає особливих труднощів. Можливі наступні варіанти перекладу:

1) як еквівалент використовується український термін, форма якого пов'язана з формою іспанського терміна (так звані інтернаціональні терміни), наприклад: *legal* – легальний, *jurisprudencia* – юриспруденція, *acreditación* – акредитація;

2) як еквівалент використовується український термін, форма якого не пов'язана з формою іспанського терміну, наприклад: *testigo* – свідок;

3) багатокомпонентний термін перекладається українським терміном, компоненти якого збігаються за формою і значенням з відповідними

компонентами іспанського терміна, наприклад: *satisfacción de la reclamación* – задоволення позову;

4) загальне значення багатокomпонентного терміна повністю збігається зі значенням аналогічного українського терміна, але окремі його компоненти відрізняються від компонентів українського еквівалента, наприклад: *defensa pesesaria* – необхідна оборона (тут спостерігається перестановка елементів вихідного терміну) [31, с. 58].

2. Терміни, що позначають реалії іноземної дійсності, які відсутні в українській дійсності, однак мають загальноприйняті українські термінологічні еквіваленти. Адекватний переклад таких термінів досягається шляхом підбору відповідних українських аналогів шляхом адекватної заміни.

Велике значення при перекладі термінів цієї групи набуває контекст, який дозволяє вивести загальне значення терміну зі значень його компонентів [32, с.57].

3. Терміни, що позначають реалії іноземної дійсності, що відсутні в українській дійсності і не мають загальноприйнятих українських термінологічних еквівалентів. Такі терміни складні для перекладу, оскільки їх правильне відтворення не може бути здійснене без ретельного, іноді навіть етимологічного аналізу компонентів [37, с. 44]. Переклад цієї групи термінів досягається за рахунок:

- 1) опису значення іспанського терміна;
- 2) дослівного перекладу;
- 3) часткової або повної транслітерації;
- 4) транслітерації і дослівного перекладу;
- 5) транскрибування.

Основні помилки у відтворенні таких термінів пов'язані з прагненнями перекладача знайти буквальний відповідник іноземного терміну в українській мові з неправильним віднесенням терміну до однієї з вищевказаних груп і вибором неадекватного способу перекладу, а також з дослівним перекладом,

коли іспанський термін або його компоненти за своєю формою аналогічні українському терміну, але мають інше значення [22, с.110].

Втім, характерними рисами офіційно-ділового стилю є не тільки вживання певного типу лексичних засобів, але також і специфічні особливості граматики, синтаксису, що зумовлює важливість правильного відбору перекладацьких прийомів, направлених на переклад таких мовних особливостей і труднощів. Так, до граматичних прийомів перекладу відносять:

1. Членування речення – спосіб перекладу, при якому структура речення в оригіналі перетворюється на дві та більше предикативні структури в мові перекладу [8, с.75].

2. Об'єднання речень – спосіб перекладу, при якому синтаксична структура в оригіналі перетвориться шляхом з'єднання двох і більш простих речень в одне складне.

3. Граматичні заміни (члена речення, частини мови, форми слова: числа іменника, способу дієслова, типу речення і т.д.). Граматична заміна – це таке перетворення, при якому граматична одиниця в оригіналі замінюється на одиницю в мові перекладу з іншим граматичним значенням.

Також слід згадати і про такі лексичні прийоми перекладу, як розширення, переміщення чи навіть опущення того чи іншого слова або словосполучення, фрази. Додавання (розширення) полягає у використанні в перекладі додаткових лексичних одиниць для передачі імпліцитних (які мають на увазі, але лінгвістично не виражені) елементів змісту оригіналу.

Опущення (скорочення) – це відмова від передачі при перекладі семантично надлишкових слів, значення яких несуттєве або легко відновлюються в контексті. Також у ході перекладу може використовуватися прийом перестановки (переміщення) – використання найближчої відповідності перекладній одиниці мови в іншій частині висловлювання в тексті перекладу, зміна порядку слідування одиниць перекладу в порівнянні з порядком слідування одиниць оригіналу [33, с. 210].

Крім того, в своїй перекладацькій діяльності перекладач може використовувати лексико-семантичні заміни (генералізація, конкретизація, логічна синонімія, модуляція).

Лексико-семантична заміна – це спосіб перекладу лексичних одиниць оригіналу шляхом використання в перекладі одиниць мови перекладу, значення яких не збігаються зі значеннями вихідних одиниць, але можуть бути виведені з них контекстуально за допомогою логічних перетворень певного типу. Розглянемо деякі з видів лексико-семантичної заміни [42, с.110]:

– генералізація – заміна одиниці вихідної мови, що має більш вузьке значення, одиницею мови перекладу з більш широким значенням;

– конкретизація – лексико-семантична заміна одиниці вихідної мови, що має більш широке значення, одиницею мови перекладу з вузьким значенням;

– логічна синонімія – заміна одиниці вихідної мови одиницею мови перекладу, що є для даного контексту її синонімом;

– модуляція (смісловий розвиток) – заміна слова або словосполучення вихідної мови одиницею мови перекладу, значення якої є логічним наслідком значення вихідної одиниці [9, с. 66].

Окремо необхідно підкреслити відмінність прийому конкретизації від прийому логічної синонімії. Різниця полягає в тому, що при конкретизації значення, що використовується при перекладі можна розглядати як спеціальне поняття, яке логічно включається до складу загального значення слова в оригіналі.

При логічній синонімії значення слова в перекладі не є частиною поняття, яке замінюється. Воно є рівним йому, але не завжди, а тільки у даному контексті.

Крім того, слід згадати і про лексико-граматичні прийоми в роботі перекладача. Так, антонімічний переклад – це заміна стверджувальної форми оригіналу на негативну форму в перекладі або навпаки (негативної на стверджувальну), причому це супроводжується заміною лексичної одиниці вихідної мови на одиницю мови перекладу з протилежним значенням.



Експлікація – заміна лексичної одиниці вихідної мови словосполученням, експлікуючим її значення, тобто таким, яке дає більш-менш повне пояснення цього значення мовою перекладу.

І, нарешті, компенсація – це спосіб перекладу, при якому елементи сенсу, втрачені при перекладі одиниці вихідної мови в оригіналі, передаються у тексті перекладу будь-яким третім засобом, причому не обов’язково в тому ж самому місці тексту, що і в оригіналі [33, с. 210].

Оскільки основною рисою мови офіційно-ділових відносин є точність і чіткість викладу за майже повної відсутності емоційних елементів, у ній практично виключена можливість вільного тлумачення сутності питання.

Тому, до основних вимог, яким має відповідати компетентний переклад ділової документації, належать:

1) точність (усі положення оригіналу повинні бути викладені у перекладі);

2) стислість (усі положення оригіналу повинні бути викладені коротко і лаконічно);

3) ясність (стислість і лаконічність не повинні викривляти розуміння лексики);

4) літературність (текст перекладу повинен відповідати загальноприйнятим нормам літературної мови не застосовуючи при цьому синтаксичні конструкції мови оригіналу) [43, с. 15].

Важливим у процесі перекладу термінів іспанської мови у юридичних текстах є дотримання правил еквівалентності та адекватності перекладу. Мета перекладу полягає у тому, щоб якомога ближче познайомити читача(чи слухача), який не знає мови оригіналу, з текстом (чи змістом усного мовлення) [19, с. 15].

А тому перекласти – означає вірно висловити засобами однієї мови текст, виражений раніше засобами іншої мови. Відмінність перекладу від переказу чи скороченого викладу, або будь-якого іншого виду так званих адаптацій, полягає саме у правильності та повноті передачі матеріалу.

## Висновки до розділу 1.

Офіційно-діловий стиль розглядається як різновид функціональних стилів української мови, подаються жанри стилю, які забезпечують документообіг, кадрово-контрактні питання.

Сьогодні офіційно-діловий стиль використовується в текстах законів, указів, статутів, постанов, положень, розпоряджень, офіційних установах та організаціях, у врегулюванні стосунків, взаємин між громадянами. Отож, сферою використання офіційно-ділового стилю є адміністративно-управлінська, державно-політична та правова, й освітня зокрема.

Головне призначення офіційно-ділового стилю - регулювання ділових відносин мовців у державно-правовій і суспільно-виробничій сферах, обслуговування громадянських потреб людей у типових ситуаціях [11, с. 257]. В освітній сфері спілкування – урегулювання процесів адміністративної, управлінської діяльності, акредитації, ліцензування, організації навчально-виховного процесу тощо.

У розділі розглядаються також проблеми перекладу юридичної термінології. Багатозначність термінів ускладнює їх правильне розуміння і переклад, адекватність якого повністю залежить від розуміння контексту і ситуації. З'ясовано, що важливим у процесі перекладу термінів іспанської мови у юридичних текстах є дотримання правил еквівалентності та адекватності перекладу. Мета перекладу полягає у тому, щоб якомога ближче познайомити читача (чи слухача), який не знає мови оригіналу, з текстом (чи змістом усного мовлення).

Саме для досягнення цієї мети використовується низка лексичних, граматичних, семантичних перекладацьких трансформацій та прийомів перекладу, які дозволяють якомога більш точно перекласти термін українською мовою.

Аналіз функціональних характеристик іспаномовних юридичних термінів показав, що головними функціями юридичних термінів у іспанській мові є номінативна, сигніфікативна, комунікативна, інформативна, емотивна, прагматична та фактична функції. Також представлена наказова функція, оскільки неможливе будь-яке інакше значення юридичного терміну: державна воля виражається максимально конкретно, наказуючи всім суб'єктам правовідносин певні межі поведінки і задаючи ці кордони для самих правовідносини у всіх його модусах.

## РОЗДІЛ 2.

### ПРОБЛЕМА СПЕЦИФІКИ ПЕРЕКЛАДУ ОФІЦІЙНОЇ ДІЛОВОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ З ІСПАНСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ

#### 2.1. Специфіка перекладу у сфері професійної комунікації юридичних текстів іспанською мовою

Відомо, що мова як виразник унікальності кожного етносу має безліч різновидів: історичного, соціального, географічного, ситуативного характеру, де для останнього характерні так звані ідіоматичні реєстри (тобто мовні реєстри). На відміну від інших, ситуативні реєстри характеризуються своєю індивідуальністю та специфічністю, тому той, хто говорить, обирає певний реєстр залежно від комунікативної ситуації, в якій він знаходиться [27, с.35].

В даний час в епоху науково-технічного прогресу офіційно-ділова мова відіграє все більш важливу роль у житті людини: обмін інформацією, ділове листування між підприємствами та установами, професійні контакти фахівців різних країн стали невід'ємною ланкою у виробничій, політичній, науковій та соціально-культурній діяльності [10, с.93].

Офіційно-діловий стиль — це мова офіційного та ділового спілкування, мова, якою пишуться офіційні та ділові документи: різноманітні державні акти, закони, постанови, укази, юридичні документи, угоди, заяви, офіційні прохання, ділові листи тощо.

Тут важливо як висловити думку, а й відібрати ті мовні засоби, які необхідні у сфері мовного спілкування. Спілкування у сфері правових відносин покликане служити здійсненню основних функцій права. Право — це вираження волі панівного класу, покликане регулювати відносини між людьми, установами, країнами (міжнародне право), між громадянами і державою. Мовні методи вираження волі і мовленнєве здійснення регулювальної функції права виявляються своєрідними у сфері спілкування, будучи найважливішими специфічними стильовими її характеристиками [23, с.137].

Постанова, міжнародна угода, інструкція, заява — будь-який документ має юридичне значення, тому він складається згідно з правилами ділового стилю, що потребує особливої ретельності та продуманості.

Слід зазначити, що з методичної точки зору важливо, щоб вивчення їх системно-структурних та функціональних особливостей було побудовано на протиставленні, оскільки такий підхід дозволяє запобігти типовим помилкам, викликаним стильовою інтерференцією.

У сучасній лінгвістиці під діловою промовою розуміються регулюючі правила ділового спілкування, прийняті та розпоряджені суспільством для встановлення контакту співрозмовників будь-якого рівня існуючої тональності [11, с.235].

На нашу думку, дуже важливий облік реєстру офіційного спілкування. Нами окремо виділяються та описуються наступні реєстри офіційно-ділового мовлення в українській та іспанській мовах, які враховують та регулюють дипломатичні, юридичні, політичні, культурні особливості мови комунікантів, а також розглядаються деякі форми їх використання. Ці особливості полягають у наступному:

а) Той, хто говорить - адресату. Той, хто говорить, людина високої культури, передає повідомлення універсальному чи масовому адресату. Творець текстів – абстрактна чи юридична особа;

б) Комунікативна атмосфера. Характер і зміст досліджуваних текстів створюють атмосферу дистантної формальності між членами комунікації, доходячи до ієрархічних відносин і відносин влади та громадян (тобто між державою та громадянами);

в) Іntenціональність (хоча в кожному різновиді текстів різні цілі — порівн.: заява, закон, договір, декларація), але головним чином у текстах адміністративно-юридичного змісту переважає характер, який змушує громадян виконувати юридичні обов'язки.

г) Спосіб передачі - переважно письмовий, оскільки він більше підходить до комунікативних цілей, хоча не виключається і усна форма

передачі. Наприклад, у судових засіданнях: обвинувач — обвинувачений. Сукупність цих обставин, що створює комунікативну ситуацію (хто передає повідомлення, кому воно адресоване, які стосунки між відправником та адресатом тощо) вимагає спеціальної побудови даної офіційно-ділової мови. Ці особливості проявляються на морфолого-синтаксичному, лексико-семантичному та стилістичному рівнях.

Нами аналізується спеціальний текст «Витяги із Всесвітньої декларації лінгвістичних прав» (прийнятої в Іспанії 6 червня 1996 р.), одночасно зіставляючи та порівнюючи лексико-семантичні, морфолого-синтаксичні та стилістичні особливості викладу в українській та іспанській мовах. Порівняльне вивчення офіційно-ділового спілкування у різних мовах дає можливість виявити загальне та специфічне у мовній побудові [27, с.35].

Даний текст представляє змішаний характер офіційно-ділового та публічного мовлення, так як він не носить законодавчого характеру, а побудований на лінгво-роз'яснювальному описі, хоча ми добре розуміємо, що це не закон, а декларація, але, як відомо, декларація має бути складена ближче до закону.

1. Особливості вираження на морфолого-синтаксичному рівні: Лінгвістична своєрідність офіційно-ділового мовлення досягається завдяки певному відбору та концентрації загальномовних елементів та їх значень у досліджуваних мовах: перш за все, велика кількість віддієслівних імен, часто в ланцюжку [6, с.53].

Наприклад: виразник, сприйняття, опис, використання, умова для розвитку та виконання його функцій, з метою недопущення гегемонічного завоювання, для забезпечення передачі мови у спадок та мовного планування, і т.д. В іспанському тексті: *el nivel de codificación, actualización o modernización, de comunicación con otras comunidades*; відмінних прийменників і частотність форм дієслова: інфінітивів, дієприкметників і герундія (повинні бути представлені, повинно дотримуватися, право використовувати, підтримувати

та розвивати, в іспанському: *poder gozar, tiene derecho a usar su lengua y a mantarla y potenciarla en todas las expresiones culturales, etc.*).

Для цього типу документів характерно також вживання так званого цього розпорядження чи повинності. Наприклад: не виключає (не повинно виключати, має право розпоряджатися і т. д.; в іспанському: *tiene derecho, no excluye*), дієслова умовного способу (дозволило би, служив би і т. д., а також синтаксичних побудов - в іспанському: *sea ocupado, sirva de herramienta*) [8, с.93].

Вживання простих і складних речень, що відрізняються повнотою та поширеністю конструкцій, союзним зв'язком, нормативним порядком слів, які мають великі конструктивні можливості для логічного завершення тексту.

Ця декларація вважає неприпустимими будь-які види дискримінації стосовно мовних співтовариств, що ґрунтуються на таких критеріях, як політична перевага, соціально-економічне становище та прогрес, а також рівень кодифікації, рівні розвитку та модернізації будь-якої мови; в іспанському: *Toda comunidad lingüística tiene derecho a una educación que permita a todos sus miembros adquirir el pleno dominio de su propia lengua, con las diversas capacidades relativas a todos los àmbits d'us habituals, així com el mejor dominio posible de cualquier otra lengua que deseen conocer. У таких випадках при перекладі трапляються невідповідності правил оформлення документів та неточності виразів, типові для даного типу мови в обох мовах, оскільки за своєю структурою ділові документи вимагають обліку та перерахування багатьох обставин, умов, причин, наслідків, різних вимог, пропозицій тощо [8, с.05].*

2. Лексико-семантичний рівень вираження у тексті визначається наявністю спеціальної термінології, лексики та словосполучень (українською: дискримінація, унікальність, опис, спосіб, кодифікація, самовираження, взаєморозуміння, мовне розмаїття, етномовне співтовариство, інструмент спілкування; в іспанській мові: *identita colectiva, comunidad lingüística, soberanía política, hegemónica, lengua vehicular, etc.*).

Повторення слів — іспанською: стаття 23: *Todas las comunidades lingüísticas, ...Todas las comunidades lingüísticas... La educación... la educación...*; Кожна спільнота..., має право...

3. Вживання стійких формул та звернення: Кожна мовна спільнота; Ця декларація вважає неприпустимими *Todas las lenguas... Todas las comunidades lingüísticas. Toda persona...*

4. Наявність абстрактних іменників - українською: унікальність, реальність, дискримінація; в іспанській: *proyección, codificación*. [10, с.93].

5. Вживання визначень, за допомогою яких пояснюються чи обмежуються поняття — іспанською: *Todas las lenguas son la expresión de una identidad colectiva y de distinta manera de percibir y de describir la realidad*. Будь-яка мова є виразом унікальності кожної спільноти, певного способу сприйняття та опису ним реальності.

6. Вживання літературних багатозначних засобів, де слова набувають забарвлених відтінків — в іспанській: *gozar de las condiciones, para asegurar la transmisión y la proyección futuras de la lengua, acceso al conocimiento oral y escrito, eina de comunicación*; в українській: залучати різноманітні внутрішні засоби, гегемонічного завоювання будь-якої спільноти іншої культури, культурного самовираження мовної спільноти.

Ми спеціально розглядали текст, складений силами лінгвістів усієї нашої земної спільноти. Але, як видно з аналізу, спостерігається різночитання, неточність тлумачення, неоднозначність роз'яснення деяких параграфів у юридичних, екологічних, а особливо військових документах, офіційно-ділового мовлення, складених фахівцями цих професій. В даному випадку ми хотіли ще й ще раз повернутися до розглянутої проблеми не лише суто лінгвістичного характеру, а й соціально-політичного, всепланетарного характеру, де лінгвісти повинні подати матеріали лінгводидактичного та соціального значень [23, с.45].

У результаті в обох мовами типовими рисами офіційно-ділової мови є стандартизація, високий рівень уніфікації і певна точність. Частотність і



повторюваність однорідних ситуацій вимагають загальної стандартизації офіційних і ділових документів, необхідності однозначного розуміння, тобто. точності викладу. Прагнення до ясності та точності необхідне, щоб уникнути двозначності та протилежних тлумачень. З цією метою потрібне перерахування випадків і обставин, коли можна застосувати закон, а також визначення або уточнення термінів, понять, ужитих у тексті.

В обох мовах відбулися суттєві зміни у способі звернення громадян до держави та навпаки. Відповідно удосконалюються офіційно-ділові тексти, стаючи більш вільними та доступними .

EXTRACTO DE LA DECLARACIÓN UNIVERSAL DE DERECHOS LINGÜÍSTICOS Proclamada en Barcelona el 6 de junio de 1996 (Véase DUDL 1998: 21-31)

#### Artículo 7

Todas las lenguas son la expresión de una identidad colectiva y de una manera distinta de percibir y de describir la realidad, por tanto tienen que poder gozar de las condiciones necesarias para su desarrollo en todas las funciones.

#### Artículo 8

1. Todas las comunidades lingüísticas tienen derecho a organizar y gestionar los recursos propios con el fin de asegurar el uso de su lengua en todas las funciones sociales.

2. Todas las comunidades lingüísticas tienen derecho a disponer de los medios necesarios para asegurar la transmisión y la proyección futuras de la lengua.

#### Artículo 10

Esta Declaración considera inadmisibles las discriminaciones contra las comunidades lingüísticas basadas en criterios como su grado de soberanía política, su situación social, económica, o cualquier otra, así como el nivel de codificación, actualización o modernización que han conseguido sus lenguas.

#### Artículo 12

En el ámbito público, todo el mundo tiene derecho a desarrollar todas las actividades en su lengua, si es la lengua propia del territorio donde reside.

### Artículo 23

1. La educación debe contribuir a fomentar la capacidad de autoexpresión lingüística y cultural de la comunidad lingüística del territorio donde es impartida.

2. La educación debe contribuir al mantenimiento y desarrollo de la lengua hablada por la comunidad lingüística del territorio donde es impartida.

3. La educación debe estar siempre al servicio de la diversidad lingüística y cultural, y las relaciones armoniosas entre diferentes comunidades lingüísticas de todo el mundo.

4. En el marco de los principios anteriores, todo el mundo tiene derecho a aprender cualquier lengua.

### Artículo 24

Toda comunidad lingüística tiene derecho a decidir cuál debe ser el grado de presencia de su lengua, como lengua vehicular y como objeto de estudio, en todos los niveles de la educación dentro de su territorio: preescolar, primaria, secundario, técnico y profesional, universitario y formación de adultos.

### Artículo 26

Toda comunidad lingüística tiene derecho a una educación que permita a todos sus miembros adquirir el pleno dominio de su propia lengua, con las diversas capacidades relativas a todos los ámbitos de uso habituales, así como el mejor dominio posible de cualquier otra lengua que deseen conocer.

### Artículo 29

1. Toda persona tiene derecho a recibir la educación en la lengua propia del territorio donde reside.

2. Este derecho no excluye el derecho de acceso al conocimiento oral y escrito de cualquier lengua que le sirva de herramienta de comunicación con otras comunidades lingüísticas.

### Artículo 30

La lengua y la cultura de cada comunidad lingüística deben ser objeto de estudio y de investigación a nivel universitario.

### Artículo 41

1. Toda comunidad lingüística tiene derecho a usar su lengua y a mantenerla y potenciarla en todas las expresiones culturales.

2. El ejercicio de este derecho debe poder desplegarse plenamente sin que el espacio de ninguna comunidad sea ocupado de manera hegemónica por una cultura ajena.

Витримка з всесвітньої декларації мовного права (прийнятої в Барселоні 6 червня 1996 р.)

#### Стаття 7

Будь-яка мова є виразом унікальності кожного співтовариства, певного способу сприйняття та опису ним реальності. Отже, кожній мові мають бути надані всі необхідні умови для розвитку та виконання її функцій у всіх проявах.

#### Стаття 8

Кожна мовна спільнота має право створювати умови та залучати різноманітні внутрішні засоби з метою гарантії використання мови у всіх соціальних сферах.

Кожна мовна спільнота має право розпоряджатися засобами, необхідними для забезпечення передачі мови у спадок та мовного планування.

#### Стаття 10

Ця декларація вважає неприпустимими будь-які види дискримінації стосовно мовних співтовариств, що ґрунтуються на таких критеріях, як політична перевага, соціально-економічне становище та прогрес, а також рівень кодифікації, рівні розвитку та модернізації будь-якої мови.

#### Стаття 12

У суспільному середовищі кожна людина має право займатися будь-яким видом діяльності своєю мовою у тому випадку, якщо ця мова є державною на території того регіону, де вона проживає.

#### Стаття 23

Система освіти має сприяти створенню умов для мовного та культурного самовираження мовної спільноти на території її проживання.

Система освіти має сприяти підтримці та розвитку розмовної мови мовної спільноти на території її проживання. Система освіти повинна завжди служити мовному та культурному розмаїттю, а також сприяти порозумінню між різними мовними спільнотами світу.

#### Стаття 24

Кожна мовна спільнота має право встановлювати ступінь використання мови як засобу спілкування та як предмета вивчення на всіх рівнях освітнього процесу на території його проживання: дошкільному, початковому та середньому, а також освіті дорослого населення.

#### Стаття 26

Кожна спільнота має право на освіту, яка дозволила б її членам повною мірою опанувати свою мову, використовувати її у всіх сферах суспільного життя, а також покращити знання будь-якої іншої мови, що вивчається.

#### Стаття 29

Кожна людина має право отримувати освіту рідною мовою того регіону, де він проживає.

Це право не виключає можливості доступу кожної людини до оволодіння будь-якою іншою мовою, яка б служила їй інструментом спілкування з іншими мовними спільнотами.

#### Стаття 30

Мова та культура кожної мовної спільноти мають бути об'єктами вивчення та дослідження на академічному рівні, у системі вищої освіти тощо.

#### Стаття 41

Кожна мовна спільнота має право використовувати, підтримувати та розвивати свою мову у всіх культурних галузях.

Це право має дотримуватися неухильно з метою недопущення гегемоністського завоювання будь-якої спільноті іншої культури.

## **2.2.Методи та особливості перекладу юридичної термінології з іспанської мови на українську**

Нами було вивчено та проаналізовано теоретичну літературу з теорії перекладу, сучасні методики навчання перекладу у сфері професійної комунікації, теорію тексту, особливу увагу приділено прийомам перекладу юридичного тексту, юридичних термінів. Перекладач юридичних текстів повинен мати широку ерудицію, знати особливості правової системи країни мови, що вивчається, логіко-смыслову організацію вихідного тексту з юриспруденції, враховувати відмінності професійних картин світу, удосконалювати лінгвістичну компетенцію.

Мова для спеціальних цілей є не тільки мовою особливої прагматики, але й мовою науки, що виконує когнітивну функцію, що вимагає володіння знаннями з позицій його семантики, а саме специфіки сполучуваності мовних одиниць, регулярної сполучності та нестандартних випадків, стильової належності тексту, тематичного змісту сенсу [1, с. 82].

Переклад є основним способом навчання юридичної іноземної мови, оскільки саме переклад сприяє розумінню різних культур, реалізації контактів та спілкування між ними. При перекладі юридичних текстів головною вимогою є знання правової термінології, основних характеристик офіційно-ділового та наукового стилів, у рамках яких функціонують юридичні тексти, правової системи країни мови, що вивчається, культурних аспектів, еквівалентів у мові перекладу.

Переклад юридичних документів обумовлений специфічними особливостями мов, що беруть участь у перекладі, а також контекстуальними факторами, які визначають функцію тексту.

Основне завдання перекладача полягає у перекладі понять, термінів, виразів та формул, що є реаліями двох аналізованих правових систем. Для цього потрібний спеціалізований переклад, що вимагає попередніх (фонових) знань для правильного розуміння юридичного тексту. Крім того, це спеціалізована мова, яка на відміну від технічної чи медичної мов не має

спільної міжнародної термінології у зв'язку із існуванням національних правових систем. Юридична мова пов'язана з культурними традиціями народу, тому переклад правових текстів передбачає знання традицій, культурно-правових характеристик кожної країни, її історії та суспільства [2].

Сучасні концепції перекладу розглядають переклад як культурне посередництво.

Інформаційна модель перекладу заснована на обліку інформаційного запасу 5 ступенів одержувача та інформації, що виконується в оригіналі, різної комунікативної цінності: унікальної, або ключової, додаткової, уточнюючої, повторної та нульової.

Метою перекладу є передача повідомлення, тобто інформації, призначеної передачі, або інваріанту інформації, іншими словами, передача всіх значимих для цього виду комунікації компонентів інформації [4, с. 23]. При передачі інформації необхідною умовою є адекватність її сприйняття, тобто адресат і адресант повинні мати розуміння комунікативної ситуації, що є запорукою ефективного комунікативного процесу.

Культурологічна концепція перекладу включає два аспекти, два плани розгляду. Перший план – «культура у мові», тобто особлива мовна картина світу, це своєрідне уявлення дійсності у мові. До цього плану входять опосередковані культурні чинники, саме специфічні когнітивно-семантичні структури, які мають своєрідність структур мислення представників різних культур. Другий план - це «культура, що описується мовою», тобто яким чином артефакти культури, чи культурні ознаки, маркери, знаходять уявлення у змісті текстів. У цьому важливо розуміння культури як сукупності матеріальних і духовних особливостей народу, які визначають специфіку організації його мислення, суспільного та повсякденного життя. Відповідно до аналізованої концепції переклад сприймається як культурологічне явище, що поєднує у собі два плани чинників (когнітивно-семантичних і реально-культурних).

Юридичний текст як із форм висловлювання права організований відповідно до правової системою тієї чи іншої країни, має свої текстові особливості, своєрідне мовне вираження. Сюди належать нормативні тексти (законодавчі), науково- та навчально-правові, судочинства, юридичні документи.

Письмовий юридичний текст може бути судовим, законодавчим, педагогічним, академічним. Офіційно-ділові документи розрізняються за рівнем стандартизації, стабільності: документи, які без стандартної форми втрачають юридичну силу (паспорт, диплом, свідоцтво про шлюб тощо); документи, що не мають стандартної форми, але для зручності комунікації складаються за певним стереотипом (ноти, договори); документи, що не вимагають при їх складанні обов'язкової стандартної форми (протоколи, ухвали, звіти) [15, с. 197].

При перекладі документів визнається особливо важливим збереження форми оригіналу, його структури, специфічної композиції, тобто способу його побудови, зв'язку частин, зумовлених його змістом і жанром.

За типами вихідного тексту П. Сандріні ділить юридичні тексти на: *Texte als rechtliche Normen (Gesetze)* – тексти законів та нормативно-правових актів; *Texte nach rechtlichen Normen (Urteile, Bescheide)* - тексти, складені з урахуванням правових норм, наприклад, вироки, рішення; *Texte überrechtliche Normen (Kommentare, Lehrbücher)* - тексти про правові норми, наприклад, коментарі, підручники тощо [10, S. 20]. Мова права включає такі рівні:

- *Rechtsetzung* (мова правотворчості): мова законів та інших інструктуючих текстів (договори, статuti);
- *Rechtswesen* (мова юридичної практики): мова правосуддя та застосування права (вироки, свідчення, експертизи, позовні заяви), мова юриспруденції як науки (монографії) [10, с. 14].

До галузі практичної перекладацької діяльності належить переклад законів та нормативно-правових актів та їх проектів; переведення договорів (контрактів); переклад юридичних висновків та меморандумів; переклад

апостилів та нотаріальних свідоцтв; переклад установчих документів юридичних; переклад довіреностей та інших документів приватних осіб.

Особливостями мови професійної комунікації в галузі права є її приписний характер, міждисциплінарність, колективний адресат. Правопорядок певної держави зумовлює як самобутній правовий зміст, а й власну традицію мовного висловлювання цього змісту.

Специфічною є будь-яка комунікація, що служить регулюванню соціальних відносин у межах правопорядку та здійснювана фахівцями у цій галузі (адвокатами, судьями, законодавцями, вченими-правознавцями) у певних інституційних рамках (законодавча, виконавча чи судова влада). Говорячи про транслатологічну складність даних текстів, більшість лінгвістів сходяться на думці, що ці тексти перекладаються.

Ідеальною передумовою перекладності таких текстів є одноманітний правопорядок. К.М. Левітан визначає юридичний переклад як «процес конвергенції національно-культурних правових концептосфер, що базується на поєднанні денотативного та трансформаційного методів перекладу, з метою побудови «смыслового мосту» між ІТ (вихідним текстом) та ПТ (перекладеним текстом), що забезпечує їхню еквівалентність та гармонію всіх рівнях: змісту, змісту, структури, стилю» [3, с. 54].

Іспанська система права характеризується універсальністю, єдністю та традиціоналізмом. Вона має національний (внутрішньодержавний) характер і дотримується рівноваги міжнародного та внутрішньодержавного права. Національний характер правової системи Іспанії знаходить вираз, наприклад, у назвах державних органів та посад, у трепетному відношенні до історичних термінів (*Cortes*, *diputación*, *ajuntament*, *procurador*).

Проблема юридичної іспанської мови полягає в її непрозорості та відсутності природності, що неминує веде до двозначності. Непрозорості сприяють як значення спеціалізованих термінів, але й некоректне застосування граматичних форм і синтаксичних конструкцій, наприклад,



зловживання герундієм. Нагромадження герундія ускладнює розуміння юридичних текстів:

Quienes perteneciendo, actuando al servicio o colaborando con bandes armadas, organizaciones o grupos cuya finalidad sigui la de subvertir l'orde constitucional o alterar gravemente la plaza pública, cometan los delitos de estragos o de incendios tipificados en los artículos 346 i 351, respectivamente, seran castigados con la pena de preso de quince a veinte ans, sin perjudic de la pena que les corresponda si виходить на lesion para la vida, integridad física o salud de las personas.

Природність вираження відсутня у багатьох реченнях, наприклад, La intencionalidad de causación del resultado або Ante lo que el hecho de la hipotética reversibilidad de esa situación dice tant como lo que... , які могли б бути написані з більшою ясністю та простотою. Юридичній іспанській мові характерні особливості, які відсутні в інших спеціалізованих мовах. Йому властиві архаїчність, своєрідний, самостійний стиль, проте лексико-граматичні елементи засновані на сучасній та класичній іспанській мові [17, с. 43]. Консервативність та архаїчність ускладнюють розуміння правових текстів перекладачем, особливо якщо він не є фахівцем у галузі права.

Що стосується лексичного рівня юридичної іспанської мови, він має власну термінологію (indefecto, falla); деякі загальноживані слова набувають додаткового, юридичного, значення (caso, acción).

На морфолого-синтаксичному рівні юридична іспанська мова вважає за краще використовувати першу особу множину, номіналізацію, майбутній час для вираження гіпотези або імперативу, всі форми умовного способу. Окрім цього, багаторазове використання однокорінних слів робить юридичний текст монотонним і надлишковим:

La posesión, як ні, не може бути усвідомлена en dos personalidades distintas, fuera de los casos de indivisión. Si surgiere contienda sobre el hecho de la posesión, será preferido el poseedor actual; si resultaren dos poseedores, el más antiguo; si las fechas de las posesiones fueron las mismas, el que presente título; y,

сі всі ці наслідки існують у подібних випадках, вона буде встановлена в утиску або господарі *judicial la cosa*, в той же час, коли вона усвідомить свою посідення або вітер до *los trámites correspondientes*.

Розуміння юридичної мови становить складність навіть для лінгвістів, перекладачів, редакторів та юристів, особливо у двомовних/багамовних країнах. Юридична термінологія часто неоднозначна через наявність щодо невизначених понять. Юридична мова, по суті, не фіксується, вона страждає від деякої відсутності стандартизації і, будучи суспільним продуктом, постійно розвивається у зв'язку із змінами у суспільстві.

Лексика відіграє ключову роль у викладанні/вивченні юридичної іноземної мови. Тематика текстів, за якими учні знайомляться з особливостями правових систем країн мови та з юридичною термінологією, відноситься до сфери конституційного, кримінального та цивільного права, студенти вивчають особливості державного устрою, організацію судової системи країни мови, що вивчається. Основною перевагою тематичного підходу є те, що він дозволяє учню класифікувати лексику та активізувати словник. На нашу думку, перше, що має вивчати студент – це лексика, проте, не слід зводити все до вивчення ізольованих слів чи термінологічних проблем.

Розглянемо прийоми та особливості перекладу юридичної термінології іспанської мови на українську. Багатозначність термінів ускладнює їх правильне розуміння і переклад, адекватність якого повністю залежить від розуміння контексту і ситуації. З точки зору складності розуміння і перекладу юридичні терміни можна розділити на три групи.

Передусім, можна виокремити терміни, що позначають юридичні явища іноземної дійсності, ідентичні реаліям української дійсності, наприклад: *certificado de defunción* – «свідоцтво про смерть», *programa de estudios* «навчальна програма». Розуміння і переклад термінів цієї групи не складає особливих труднощів. Можливі декілька варіантів прийомів перекладу таких термінів [10, с.93].

У якості еквівалента може використовуватися український термін, форма якого пов'язана з формою іншомовного терміна. Це група так званих інтернаціональних термінів, наприклад: *contrato* – «контракт», *registración* – реєстрація. Також як еквівалент для перекладу може використовуватися український термін, форма якого не пов'язана з формою іншомовного терміна, наприклад: *demanda* – «заява», *solicitante* – «заявник», *poderdante* – «довіритель» [35, с.117].

Також можна виокремити групу багатоконпонентних іспанських термінів, які перекладаються українським терміном, компоненти якого збігаються за формою і значенням з відповідними компонентами іншомовного терміну, наприклад: *representante de la parte* – представник сторони, *plazo de prescripción* – «термін давності». В інших же випадках загальне значення багатоконпонентного іспанського терміну повністю збігається зі значенням аналогічного українського терміну, але окремі його компоненти відрізняються від компонентів українського еквівалента, наприклад: *pago de arancel estatal* – «сплата державного мита», *circunscripción del tribunal* – «судова ділянка».

Окремо можна виділити групу термінів, які позначають реалії іноземної дійсності, відсутні в українській дійсності, однак мають загальноприйняті українські термінологічні еквіваленти, наприклад: *Consejo General del Poder Judicial* – «Генеральна рада судової влади». Адекватний переклад таких термінів досягається шляхом підбору відповідних українських аналогів шляхом адекватної заміни, наприклад: *tribunal ordinario* – «суд загальної юрисдикції». Велике значення при перекладі термінів цієї групи набуває контекст, який дозволяє вивести загальне значення терміна зі значень його компонентів [7, с.89].

У сучасному вітчизняному перекладознавстві виділяють такі способи відтворення термінів:

- відбір лексичного еквівалента, безперекладного запозичення (транскрипція / транслітерація);

- калькування;

- трансформаційний переклад;
- описовий переклад / інтерпретація [30, с. 99].

Загалом, існують різні теорії щодо того, як можна перекладати терміни. У західній науці пропонуються кілька методів перекладу термінів, яким притаманні специфічні конотації відповідної іноземної мови:

- 1) використання функціонального еквівалента, властивого культурним та мовним традиціям країни;
- 2) буквальний переклад кожного слова;
- 3) запозичення оригінального терміна мови-джерела;
- 4) створення неологізму [41, с. 139].

В українській традиції існують такі способи перекладу термінів: безперекладне запозичення, трансформаційний переклад, описовий переклад, або інтерпретація, калькування. Розглянемо особливості застосування цих способів перекладу термінів на прикладі перекладів іспанських юридичних текстів:

El contrato de seguro es aquel por el que el asegurador se obliga, mediante el cobro de una prima y para el caso de que se produzca el evento cuyo riesgo objeto de cobertura a indemnizar, dentro de los límites pactados, el daño producido al asegurado o a satisfacer un capital, una renta u otras prestaciones convenidas (Ley 50/1980 de Contrato de Seguro, Art.1).

За договором страхування страховик зобов'язується, за допомогою стягування страхової премії і в разі настання події, яка є об'єктом страхового покриття, відшкодувати у встановлених договором межах, збиток, заподіяний застрахованій особі, або здійснити інші узгоджені виплати.

У наведеному прикладі використовується еквівалентний переклад, який полягає у добиранні відповідника такого терміна в українській правовій системі: el contrato de seguro – «договір страхування». У тих випадках, коли термінологія не має чіткого еквіваленту, використовується прийом калькування: el evento cuyo riesgo es objeto de cobertura – «подія, яка є об'єктом страхового покриття» [42, с.235].

Досить поширеною стратегією при пошуку еквівалента специфічного поняття виступає трансформаційний переклад. В його основі лежить передача сенсу за допомогою лексичних і / або синтаксичних змін первинної структури терміну. Наприклад, термін-словосполучення *circunscripción del tribunal*, який часто можна зустріти в юридичних текстах, перекладається українською мовою як *судова ділянка* або *судовий округ*:

A efectos judiciales, en la circunscripción del Tribunal Superior de Justicia del País Vasco, las demarcaciones judiciales se corresponden con los ámbitos territoriales (Poderjudicial.es, 2021).

Для судових цілей у окрузі Вищого суду Країни Басків судові демаркації відповідають територіальним районам [15, с.79].

Такий переклад є трансформаційним, оскільки слово *la circunscripción* може мати значення виборчого округу, однак у наведеному варіанті перекладу використовується значення цього терміна як судового округу. У реченні використовується також термін *las demarcaciones judiciales* який може перекладатися двома способами: «судові демаркації» (де слово *demarcaciones* перекладається як інтернаціоналізм за допомогою транскодування) або ж «судові розмежування» (калька). Прийом кальки використовується і при перекладі термінологічного словосполучення *ámbitos territoriales*— «територіальні райони».

Окрім трансформаційного перекладу активно використовується також описовий переклад (інтерпретація), наприклад [32, с.47]:

Son delitos o faltas las acciones y omisiones dolosas o imprudentes penadas por la Ley (Código Penal, Art.10).

Злочинами або проступками є дії або бездіяльність, як умисні, так і вчинені з необережності, за які законом передбачається покарання.

У цьому прикладі використовується вираз *por la Ley*, який передається при україномовному перекладі як *законом* передбачається покарання. У цьому випадку перекладач розширює вихідну форму висловлювання, а також використовує описовий, а не дослівний переклад. Такий переклад зберігає

семантику термінологічного висловлювання, однак нівелює лаконічність іспанського тексту – український переклад є значно більш багатослівним.

Хоча для офіційного стилю мовлення й притаманна деяка громіздкість конструкцій, бажано уникати надто переобтяжених речень, адже їх буде складно сприймати реципієнтам тексту [19, с.35].

В цілому, стратегія перекладу юридичних термінів може бути наступною: по-перше, слід встановити значення вихідного терміну у мові джерела; по-друге, після зіставлення двох правових систем, необхідно підібрати у мові перекладу термін з аналогічним змістом (тобто еквівалент).

Якщо відповідного еквівалента не знайшлося, слід вдатися до одного з наступних способів: використовувати вихідний термін у транскрипції, шляхом перефразування, або введення неологізму, якщо необхідно, з поясненням.

Також перекладач може вдатися до словотвірного або семантичного калькування.

Може застосовуватися правовий аналіз, кваліфікація поняття і підбір аналогічного терміну українського права: наприклад, термін *ex parte* («односторонній») у протиставленні з терміном *procedimiento adversario* («позовне провадження») означає «справа окремого провадження (без відповідача)» [35, с.175].

Загалом, більшість прикладів перекладу термінів – це еквівалентний переклад, який передбачає використання відповідника іспанського терміну в українській мові. Значно полегшує працю перекладача той факт, що більшість юридичних термінів – це інтернаціоналізми або ж вони позначають явища, які присутні й в українській судовій системі. У випадках, коли перекладач не може дібрати еквівалент, переклад може здійснюватися за допомогою прийомів кальки (дослівного перекладу), або описового перекладу.

Окрім базових прийомів перекладу зустрічаються також приклади використання різноманітних перекладацьких трансформацій, які забезпечують перекладачеві можливості у досягнення вищого рівня адекватності перекладу та його еквівалентності.

### 2.3. Граматичні особливості іспанських міжнародних документів в аспекті перекладу

Розглядувані у роботі юридичні терміни – це, переважно, окремі лексеми або ж термінологічні словосполучення. Відповідно, основними перекладацькими трансформаціями при їх перекладі є лексичні та лексико-семантичні трансформації.

Зокрема, слід розглянути такі лексичні прийоми перекладу, як розширення, переміщення чи навіть опущення того чи іншого слова або словосполучення, фрази. Перекладацька трансформація додавання (розширення) полягає у використанні в перекладі додаткових лексичних одиниць для передачі імпліцитних (які маютьися на увазі, але лінгвістично не виражені) елементів змісту оригіналу. Цей спосіб перекладу особливо часто супроводжує прийом описового перекладу, адже саме у цьому випадку перекладач вимушений вдаватися до вагомого розширення вихідної форми при перекладі, наприклад [30, с.45]:

El accionista en mora no puede ejercer su derecho de voto en ninguna junta deduciéndose el importe de sus acciones del capital social a efectos de computar el quórum necesario (Artículo doctrinal).

Акціонер, який не сплатив у встановлений термін вартість своїх акцій, не може реалізувати право голосу на загальних зборах акціонерів; при визначенні кворуму загальних зборів загальна вартість приналежних йому акцій віднімається від суми статутного капіталу [30, с.47].

У цьому реченні цікавим прикладом використання описового перекладу й трансформації розширення вихідної форми є словосполучення *el accionista en mora*. Буквально цей вислів означає «прострочений акціонер», однак такий переклад неприйнятний, адже суперечить правилам сполучення слів в українській мові. В українській мові особа не може бути простроченою, однак може бути такою, що прострочила певну виплату чи внесок. Відповідно,

переклад словосполучення *el accionista en mora* звучить як «акціонер, який не сплатив у встановлений термін вартість своїх акцій» [30, с.47].

Такий переклад громіздкий, однак він надзвичайно точний та зрозумілий. За правилами української мови офіційно-діловий стиль допускає використання таких нагромаджень із шаблонних конструкцій. Порівнюючи іспанські та українські термінологічні вирази, можна зауважити значно більшу лаконічність іспанської мови. Ці фактори призводять до того, що український переклад є значно більш поширеним – українське речення в рази довше за його іспанський варіант.

Цей же прийом перекладу використовується й для передачі вислову *en ninguna junta* – досл. «ніякі збори», тоді як у перекладі вживається вираз «загальні збори акціонерів». У цьому випадку використовується не просто розширення вихідної форми, однак застосовується також прийом граматичної заміни, який полягає у використанні іншої граматичної форми у тексті перекладу. Так, у іспанському реченні використовується подвійне заперечення – *no puede ejercer su derecho de voto en ninguna junta* [42, с.35]. Натомість, при перекладі друге заперечення опущене. Таким чином, реалізований також прийом опущення, який полягає у відмові від передачі при перекладі семантично надлишкових слів, значення яких несуттєве або легко відновлюються в контексті.

Переклад *en ninguna junta* як «загальні збори акціонерів» – це також і приклад використання модуляції (або смислового розвитку), тобто це заміна слова або словосполучення вихідної мови одиницею мови перекладу, значення якої є логічним наслідком значення вихідної одиниці [20, с. 66]. Хоча у іспанському тексті відсутні лексичні засоби на позначення понять «загальні» та «акціонерів», однак перекладач застосовує конотативне значення слова «збори» у цьому контексті й відтворює повну семантику висловлювання.

Також у ході перекладу може використовуватися прийом перестановки (переміщення) – використання найближчої відповідності перекладній одиниці мови в іншій частині висловлювання у тексті перекладу, зміна порядку



слідування одиниць перекладу в порівнянні з порядком слідування одиниць оригіналу [45, с. 215].

Наприклад, у наведеному вище прикладі використовується перестановка деяких елементів тексту, наприклад: *deduciéndose el importe de sus acciones del capital social a efectos de computa el quórum necesario* – визначенні кворуму загальних зборів загальна вартість приналежних йому акцій віднімається від суми статутного капіталу. Тут перекладач вдається до зворотного перекладу, виносячи ті елементи, які у оригіналі завершували фразу, на її початок [49, с.57].

При використанні еквівалентного перекладу, як правило, не застосовуються перекладацькі трансформації, наприклад:

*Timoshenko fue condenada en octubre de 2011 a siete años de cárcel por un delito de abuso de poder cuando era jefa de Gobierno* [49, с.49].

У жовтні 2011 року Тимошенко була засуджена до семи років ув'язнення за злочин у зловживанні владою, коли вона була головою уряду.

У цьому прикладі відсутні зміни у складі чи структурі термінологічного словосполучення: *de abuso de poder* – «зловживання владою». Втім, у деяких випадках еквівалентний переклад супроводжується деякими змінами:

*Por último, los promotores de la declaración saludan que el Parlamento Europeo haya ratificado el Acuerdo entre la UE y Ucrania sobre las enmiendas al Acuerdo relativo a la facilitación de la expedición de visados.*

І, нарешті, ініціатори заяви вітають ратифікацію Європарламентом Угоди між ЄС та Україною щодо поправок до Угоди про спрощення візового режиму.

У цьому реченні використовується іспанський термін *la facilitación de la expedición de visados*, який перекладаємо як «спрощення візового режиму», хоча дослівно цей вислів означає «сприяння видачі віз». У цьому випадку перекладач добирає еквівалент в українській мові замість дослівного перекладу, вдаючись до прийому логічної синонімії – заміни одиниці вихідної

мови одиницею мови перекладу, що є для даного контексту її синонімом [46, с.89].

Відтак, слово *la expedición de visados* замінене на його синонім «візовий режим», а лексема *la facilitación* – на слово «спрощення» (замість дослівного «сприяння»). У цьому випадку також маємо справу з багатозначністю деяких слів у складі юридичних термінологічних словосполучень, тому прийом синонімії може бути продиктований і полісемією деяких лексем.

Відтак, у своїй перекладацькій діяльності перекладач може використовувати лексико-семантичні заміни (генералізація, конкретизація, логічна синонімія, модуляція). Лексико-семантична заміна – це спосіб перекладу лексичних одиниць оригіналу шляхом використання в перекладі одиниць мови перекладу, значення яких не збігаються зі значеннями вихідних одиниць, але можуть бути виведені з них контекстуально за допомогою логічних перетворень певного типу [47, с.53].

Розглянемо також особливості використання таких лексико-семантичних замін, як генералізація та конкретизація значення терміна.

Генералізація – це заміна одиниці вихідної мови, що має більш вузьке значення, одиницею мови перекладу з більш широким значенням.

*Y que legislan mucho para sí mismos, para grupos de interés de sus países de origen, sean sindicatos, grupos de presión diversos o compañías privadas, e imponen invariablemente el interés de una inmensa maquinaria comunitaria de la que son los principales privilegiados* [49, с.57].

Вони приймають багато законів для самих себе, для зацікавлених груп своїх країн, будь-то профспілки, лобі або приватні компанії, але обов'язково на благо величезної європейської бюрократичної машини, з якої і витягують найбільшу вигоду.

У цьому випадку словосполучення *una inmensa maquinaria comunitaria*, яке є достатньо експресивно та оцінно навантаженим з семантичної точки зору, перекладене як «величезна європейська бюрократична машина». Хоча у оригінальному значенні використовується слово *comunitaria*, при перекладі

використовується прийом конкретизації значення, протилежний прийому генералізації [47, с.117].

Конкретизація – це лексико-семантична заміна одиниці вихідної мови, що має більш широке значення, одиницею мови перекладу з вузьким значенням. Такий прийом перекладу дозволяє відтворити деякі не очевидні для читача перекладу значення, які втрачаються при дослівному перекладі.

У деяких випадках спостерігається використання так званого метонімічного перекладу, який будується на прийомі метонімії як виду метафори, який полягає у заміні більш широкого поняття вузьким, найменування цілого частиною ід цілого, як от у наступному прикладі:

Porque, aparte de todos los citados grupos, ha surgido una corriente general de escepticismo contra Bruselas que ha cuajado con inmensa fuerza en las clases medias [49. с.179].

Тому що крім всіх вищеописаних груп виник загальний рух євроскептиків, який з неймовірною силою заволодів умами середнього класу.

У цьому випадку слово Bruselas означає не власне місто, а весь Європейський Союз загалом. Відтак, переклад виразу de escepticismo contra Bruselas тут побудований на розкритті метонімічного образу, а також сам прийом, який тут використовується – це створення неологізму «рух євроскептиків». У цьому випадку неологізм утворений шляхом префіксації – використовується приставка «євро-» та слово «скептики». Окрім того, такий переклад містить граматичну заміну – абстрактний іменник de escepticismo – «скептицизм» змінює свою граматичну форму на «скептики» – конкретний іменник, який номінує осіб, а також використовується у множині замість однини.

Queremos constituir un grupo de trabajo para los sectores más exportadores.

Ми хочемо створити робочу групу у галузях, орієнтованих на експорт.

У цьому прикладі використовується описовий переклад терміна з області економічного права, який не має точного еквіваленту в українській мові – sectores más exportadores– «галузі, орієнтовані на експорт».

Спостерігається граматична заміна та розширення вихідної форми такого термінологічного словосполучення при перекладі.

Таким чином, до перекладацьких трансформацій, які використовуються при перекладі іспанських юридичних термінів українською мовою, використовуються трансформації розширення або скорочення вихідної форми, генералізація та конкретизація значення, граматичні заміни, логічна синонімія та смисловий розвиток, перестановка, а також метонімічний переклад.

Отже, переклад офіційно-ділових текстів є складною справою, яка потребує від перекладача не лише професійних знань, але й широкого кругозору. Значною проблемою, з якою зустрічається перекладач при перекладі таких текстів може стати спеціальна термінологія, стильові та стилістичні особливості.

Шляхом отримання точного перекладу, який передавав би не лише форму, але також і зміст, прагматичні та імпліцитні елементи висловлювання є урахування принципів еквівалентності та адекватності перекладу.

При перекладі з іспанської мови учні можуть зіштовхуватися з деякими синтаксичними труднощами:

- використання майбутнього часу: *podrá adoptar, habrá adoptar*;
- надмірне використання герундію;
- різноманітність пасивної форми.

Крім цього виникають проблеми стилістичного характеру. Перекладач має бути дуже обережним та аналізувати всю структуру тексту та способи подання інформації, щоб переклад мав те саме значення, що й оригінал.

Хоча немає унікального та ідеального перекладу, найкращий спосіб вирішення цієї проблеми полягає у порівнянні правових систем у тих точках, які можуть створювати перекладацькі труднощі, а також у вивченні функції перекладу для вибору найбільш придатної стратегії. Крім того, в юридичному перекладі, де важлива точність, необхідно враховувати два принципи:

- перекладач повинен змінити конструкцію, яка використовується у вихідній мові, якщо вона не характерна для мови перекладу;
- уникати, наскільки це можливо, плутанини, викликаної професійним жаргоном, тобто спробувати подати правовий документ якомога ясніше і зрозуміліше.

У плані роботи з термінологією найбільш релевантним, на наш погляд, є вміння здійснювати термінологічний пошук, тобто підбирати адекватний темі термін, враховувати особливості дефініцій права країни мови, що вивчається, тотожність термінів не повинна створювати ілюзію про тотожність позначених ними явищ; вміння використовувати двомовні та тлумачні словники для найточнішої передачі поняття. Переклад як комплексний процес включає такі навчальні цілі: розвиток перекладацької компетенції в аспекті доперекладного аналізу тексту та його розуміння, аналізу та виправлення тексту перекладу з урахуванням обраної стратегії перекладу, інформаційної компетенції, удосконалення комунікативної мовної (рідної та іноземної мови), міжкультурної та предметної компетенції.

## Висновки до розділу 2.

Постанова, міжнародна угода, інструкція, заява — будь-який документ має юридичне значення, тому він складається згідно з правилами ділового стилю, що потребує особливої ретельності та продуманості. Слід зазначити, що з методичної точки зору важливо, щоб вивчення їх системно-структурних та функціональних особливостей було побудовано на протиставленні, оскільки такий підхід дозволяє запобігти типовим помилкам, викликаним стильовою інтерференцією.

На нашу думку, дуже важливий облік реєстру офіційного спілкування. Нами окремо виділяються та описуються наступні реєстри офіційно-ділового мовлення в українській та іспанській мовах, які враховують та регулюють дипломатичні, юридичні, політичні, культурні особливості мови комунікантів, а також розглядаються деякі форми їх використання.

Більшість прикладів перекладу термінів – це еквівалентний переклад, який передбачає використання відповідника іспанського терміна в українській мові. Значно полегшує працю перекладача той факт, що більшість юридичних термінів – це інтернаціоналізми або ж вони позначають явища, які присутні й в українській судовій системі.

Окрім базових прийомів перекладу зустрічаються також приклади використання різноманітних перекладацьких трансформацій, які забезпечують перекладачеві можливості у досягненні вищого рівня адекватності перекладу та його еквівалентності.

Основними перекладацькими трансформаціями при перекладі юридичної термінології є лексичні та лексико-семантичні трансформації.

Таким чином, до перекладацьких трансформацій, які використовуються при перекладі іспанських юридичних термінів українською мовою, використовуються трансформації розширення або скорочення вихідної форми, генералізація та конкретизація значення, граматичні заміни, логічна

синонімія та смисловий розвиток, перестановка, а також метонімічний переклад.

Відтак, з'ясовано, що переклад офіційно-ділових текстів є складною справою, яка потребує від перекладача не лише професійних знань, але й широкого світогляду. Перекладач має добре володіти перекладацькими трансформаціями та іншими інструментами перекладу, а також добре знатися на юридичних системах країни мови оригіналу та мови перекладу, щоб переклад був правильним та зрозумілим для реципієнта.

## Висновки

Отже, науковці зазначають, що офіційно-діловий стиль - це стиль, що задовольняє потреби суспільства в документальному оформленні різних актів державного, суспільного, політичного, економічного життя, ділових відносин між державами, організаціями, а також між членами суспільства в офіційній сфері їх спілкування через усну й писемну форми.

Визначення є узагальненим, відображає реалізацію інформативно комунікативної функції мови в офіційній сфері спілкування. В освітній сфері – це функціональний різновид мови, що в процесі усного й писемного спілкування набуває ознак культурної офіційно-ділової інтеракції комунікантів адміністративної, управлінської, навчально-виховної діяльності.

Здійснений аналіз офіційно-ділового стилю спонукає до висновку: його складником є такий розмаїтий спектр жанрових текстів, які не дають змоги стверджувати, що цей стиль має чітку функціональну зорієнтованість, тому потребують наукового обґрунтування й конкретизації функції, мовні особливості жанрів цього стилю залежно від специфічних засобів реалізації завдань кожного документа, і в освітній сфері спілкування зокрема.

Враховуючи те, що основним завданням перекладача є максимально повна передача змісту оригіналу, тобто – створення адекватного перекладу, здатного відтворити як зміст, так і форму оригіналу засобами відбору закономірних відповідників (еквіваленти, аналоги і описовий переклад), доцільно розглянути питання еквівалентності та адекватності перекладу.

Поняття еквівалентності не має однозначного трактування в сучасному перекладознавстві. Це зумовлюється тим, що еквівалентність завжди залишається відносним поняттям – навіть якщо перекладач добивається практичної інформаційної еквівалентності перекладу оригіналу, в теоретичному плані ця еквівалентність буде значно різнитися. Можна



стверджувати, що будь-який переклад ніколи не буде абсолютно ідентичним канонічному тексту оригіналу. Сам ступінь зближення тексту перекладу з оригіналом ґрунтується на цілій низці факторів – це і майстерність перекладача, і особливості мов та культур, які піддаються зіставленню, і способи перекладу та характеристики перекладних текстів тощо.

Окрім того, слід розрізняти потенційно досяжну еквівалентність (максимальну спільність змісту двох текстів, яка допускається з урахуванням різниці мов цих текстів) та перекладацьку еквівалентність (реальну змістову близькість текстів оригіналу і перекладу, що досягається перекладачем у процесі перекладу). Межа перекладацької еквівалентності – це максимально можлива ступінь збереження змісту оригіналу при перекладі, однак необхідно пам'ятати, що змістова близькість до оригіналу різною мірою наближається до максимального у кожному окремому перекладі.

Як показує аналіз юридичної термінології іспанської мови, то більшість таких термінів мають свої еквіваленти в українській мові. Тут особливо важливо вказувати на те, що для того, щоб еквіваленти існували на мовному рівні, вони, передусім, мають бути на рівні судових систем двох країн. Тобто, певні явища судової системи Іспанії повинні мати свої аналоги у системі українського права. Наприклад, у сфері освітнього права використовуються терміни *diploma de licenciado* – «диплом бакалавра» та *diploma de maestría* – «диплом магістра». Наукові ступені бакалавра та магістра присутні як у системі освіти Іспанії, так і в українській освітній галузі. Відтак, такий переклад термінів є еквівалентним.

Натомість, до переходу на Болонську освітню систему в Україні також існував ступінь спеціаліста, який не притаманний освітнім системам більшості європейських країн. Відтак, вираз *diploma de especialista* в іспанській мові є калькою з українського «диплом спеціаліста» та використовується у тих випадках, коли людина з таким дипломом потребує перекладу назви свого документа про освіту іспанською мовою. Такий переклад не є еквівалентним,

оскільки саме явище, яке цей термін називає, відсутнє у реаліях однієї з країн, мови яких залучені у процес перекладу.

Вивчення прийомів та особливостей перекладу юридичної термінології іспанської мови показало, що більшість прикладів перекладу термінів передбачає еквівалентний переклад, тобто – використання відповідника іспанського терміна в українській мові. У випадках, коли перекладач не може дібрати еквівалент, переклад може здійснюватися за допомогою прийомів кальки (дослівного перекладу) або описового перекладу. Окрім базових прийомів перекладу зустрічаються також приклади використання різноманітних перекладацьких трансформацій, які забезпечують перекладачеві можливості у досягненні вищого рівня адекватності перекладу та його еквівалентності. До перекладацьких трансформацій, які використовуються при перекладі іспанських юридичних термінів українською мовою, використовуються трансформації розширення або скорочення вихідної форми, генералізація та конкретизація значення, граматичні заміни, логічна синонімія та смисловий розвиток, перестановка, а також метонімічний переклад.

Загалом, визначено, що мета перекладу полягає у тому, щоб якомога ближче познайомити читача (чи слухача), який не знає мови оригіналу, з текстом (чи змістом усного мовлення). Саме для досягнення цієї мети використовується низка лексичних, граматичних, семантичних перекладацьких трансформацій та прийомів перекладу, які дозволяють якомога більш точно перекласти термін українською мовою. Важливим у процесі перекладу термінів іспанської мови у юридичних текстах є дотримання правил еквівалентності та адекватності перекладу.

## Список використаних джерел

1. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити / За загальною редакцією Олександри Сербенської: Посібник. – Львів: Світ, 1994. . – 152 с.
2. Артикуца Н. В. Мова права та її вивчення студентами юридичних спеціальностей у вищих навчальних закладах України. Культура народів Причорномор'я. 2004. № 49. Т. 2. С. 155–157.
3. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо / Борис Антоненко-Давидович/ Уклад. Я.Б. Тимошенко. – К. : Либідь, 1991. . – 256 с.
4. Бабич Н.Д. Культура фахового мовлення: Навчальний посібник / [Н.Д. Бабич, К.Ф. Герман, М . В. Скаб, А.А, Ковтун, М.С. Скаб, К.М. Лук'янюк, Н І. Рудьова]; за ред. Н.Д. Бабич. Чернівці : Книги XXI, 2011.– 528 с.
5. Бабич Н.Д. Практична стилістика і культура української мови : Навчальний посібник / Н.Д. Бабич. Львів: Світ, 2003. – 432 с.
6. Білозерська, Л. П. (2010). Термінологія та переклад: навчальни посібник. Вінниця: Нова книга., 2010. . – 345 с.
7. Ботвина Н.В. Міжнародні культурні традиції: мова та етика ділового спілкування: Навчальний посібник / Н.В. Ботвина. К.: АртЕк, 2000. – 192 с.
8. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2003. – 1440 с.
9. Вербенец М. Б. Юридична термінологія української мови: історія становлення і функціонування: Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Інститут філології Київського нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. – К., 2004. . – 15 с.

- 10.Власенко, М. С. (Семантична характеристика юридичних термінів. Проблеми семантики слова, речення та тексту. Вип. 32. 2014. –579 с.
- 11.Гумовська І. М. Англійська юридична термінологія в юридичних текстах: генезис, дериваційні та семантично-функціональні аспекти: Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка. – Львів, 2000. – 19 с
- 12.Гриценко Т.Б. Українська мова та культура мовлення: Навчальний посібник / Т.Б. Гриценко. К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 536 с.
- 13.Даль В.И. Большой иллюстрированный толковый словарь языка: современное написание / В.И.Даль. – М.: Астрель: АСТ: Хранитель». 2007. – 348 с.
- 14.Данильчук Д.В. Український правопис: роздоріжжя і дороговкази / Дмитро Данильчук. – К. : Либідь, 2013. – 224 с.
- 15.Дерябіна А. А. Мова права як фахова мова. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія. 2014. Вип. 8 (1). С. 81–84
- 16.Дерді, Е. Т. Словотвірні та структурно-семантичні характеристики англійських юридичних термінів. (Автореф. дис. канд. філол. наук). Київ. 2003. – 57 с.
- 17.Дудик П.С. Стилїстика української мови : Навчальний посібник / П. С. Дудик. К.: Видавничий центр «Академія». 2005. – 368 с.
- 18.Карабан, В. І. Посібник-довідник з перекладу англійської наукової і технічної літератури на українську мову. Флоренція, Страсбург, Гранада, Київ: TEMPUS. 2007. – 357 с.
- 19.Квитко, И. С. Термин в научном документе. Львов: Вища школа., 2007. –358 с.

- 20.Кияк, Т. Мовна політика і термінознавство. Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія: «Проблеми української термінології». № 503. 2004. – 381 с.
- 21.Кияк, Т. Р., Каменська, О. І. Семантичні аспекти нормалізації термінологічних одиниць. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка: зб. наук. пр. Житомир. Вип. 38. 77–80., 2009. 115 с.
- 22.Ковальський В. С, Козінцев І. П. Правотворчість: теоретичні та логічні засади. Київ : Юрінком Інтер, 2005. 192 с.
- 23.Корунець І.В. Теорія та практика перекладу. – К., 1986. 475 с.
- 24.Лотка, О. М. Англomовна термінологія фінансово-економічних взаємин. (Автореф. дис. канд. філол. наук). Київ., 2000. 193 с.
- 25.Ляшук А. М. Семантична структура юридичних термінів української та англійської мов: Автореф. дис. канд. ... філол. наук: 10.02.17 / Київський нац. лінгвіст. ун-т. – К., 2007. 22 с
- 26.Любченко, М. І. Юридична термінологія: поняття, особливості види: монографія. Харків: ТОВ «ВИДАВНИЦТВО ПРАВА ЛЮДИНИ», 2015. 235 с.
- 27.Мацько Л.І. Стилiстика української мови: Підручник / [ Л . І. Мацько, О.М. Сидоренко, О.М. Мацько]; за ред. Л.І. Мацько. – К.: Вища школа, 2003. – 462 с.
- 28.Синявський О. Порадник української мови / О. Синявський. – Україно-американське видавництво т-во «КОСМОС», Харків-Берлін-Нью-Йорк, 2002. – 150 с.
- 29.Словник української мови в 11 томах : Академічний тлумачний словник. –К. : Наукова думка, 2009. – 350 с.
- 30.Скороходько Е. Ф. Сучасна іншомовна термінологія: Навч. пос. – К.: УІЛМ, 2002. –76 с.
- 31.Смужаниця, Д. Термінологічна лексика як основний складовий компонент професійного іншомовного спілкування. Науковий

- вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. Вип. 26.,2009. 93 с.
- 32.Тараненко, О. О. Мовна ситуація та мовна політика в сучасній Україні (на загальнослов'янському тлі). Мовознавство. №2–3. 2003. –235 с.
- 33.Шевчук С.В., Клименко І.В. Українська мова за професійним спрямуванням: Підручник / С.В. Шевчук, І.В. Клименко. – К.: Алерта, 2010. – 696 с.
- 34.Шемшученко, Ю. С. Великий енциклопедичний юридичний словник. Київ: Вид-во «Юрид. Думка»., 2012. – 123 с.
- 35.Шемшученко, Ю. С. Юридична енциклопедія: В 6 т. Київ: Видво «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана. Т. 6: Т–Я., 2004. 467 с.
- 36.Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К.: “Укр. енцикл. ім. М. Бажана”. – Т. 6: Т–Я. – 2004. – 768 с.
- 37.Ярова, Л. О. Граматичні особливості англомовних міжнародних документів в аспекті перекладу. Наукові записки. Випуск 144. Серія: Філологічні науки. Кіровоград: Видавець Лисенко В.Ф., 2016. – 354 с.
- 38.Заплітна Т. В. До проблеми генезису англійських юридичних термінів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.rusnauka.com/13\\_NPN\\_2010/Philologia/64633.doc.htm](http://www.rusnauka.com/13_NPN_2010/Philologia/64633.doc.htm)
- 39.Минзак О. В. Афіксальні антоніми в терміносистемі права (на матеріалі англійського юридичного дискурсу) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.nbu.gov.ua/portal/soc\\_gum/Nz/89\\_3/statti/99.pdf](http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Nz/89_3/statti/99.pdf).
- 40.Сушинська І. М., Давидов П. Г. Юридична термінологія як один із складників формування мовленнєвої культури студентів

правознавців [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://www.nbu.gov.ua/articles/Kultnar/knar/knp82t2>

41. Cabre, M. T. La terminología del español: organización, normalización y perspectivas. Corcillum: estudios de traducción, lingüística y filología dedicados a Valentin Garcia Yerba. Madrid., 2006. 721-733.
42. Cabre, M. T. Organizar la terminología del español en su conjunto: ¿realidad o utopia? IV Congreso Internacional de la Lengua Española. Presente y futuro de la lengua española: unidad en la diversidad. Cartagena de Indias., 2007. 51-63.
43. Informe de la Comisión de Modernización del lenguaje jurídico. Ministerio de Justicia., 2011.
44. Ley 1/2000, de 7 de enero, de Enjuiciamiento Civil. (2000). Exposición de motivos IV.
45. Lukszyn, J., Zmarzer, W. (2001). Teoretyczne podstawy terminologii. Warszawa., 2001
46. Podlech, A. Rechtlinguistik. Grimm D. Rechtswissenschaft und Nachbarwissenschaften, Munchen. Bd 2., 1976. 110–12